

Unti Mária

GYŐR-SZENTIVÁN FÖLDRAJZI NEVEINEK
NÉVTUDOMÁNYI VIZSGÁLATA

Bölcsészdoktori disszertáció

1976

GYŐR-SZENTIVÁN FÖLDRAJZI NEVEINEK
NÉVTUDOMÁNYI VIZSGÁLATA

Vázlat

Bevezetés

A vizsgált terület ismertetése

Az anyaggyűjtés módja

A feldolgozás módszere

Győr-Szentiván rövid története

A külterület földrajzi nevei

I. A földrajzi nevek nyelvtana

A/ Hangtan

A magánhangzók

A mássalhangzók

B/ Alaktan

A földrajzi nevek szerkezete

Névképzés

C/ A földrajzi nevek alkotó szókincs

II. A földrajzi nevek névélettana

A földrajzi nevek változása

A földrajzi nevek kronológiai áttekintése

A földrajzi nevek tipológiája

A belterület földrajzi nevei

III. A földrajzi nevek szótára

A település határának földrajzi nevei

A belterület földrajzi nevei

Mutatók

A külterület térképének számmutatója

A felhasznált források jegyzéke

Rövidítések magyarázata

Térképmellékletek

Tartalomjegyzék

GYŐR-SZENTIVÁN

Győrtől keletre, a győri járás keleti felében fekszik. A Mosoni-Dunától délre elterülő dombos vidéken húzódik a község határa, amely az északnyugat-délkelet irányú dombvonulatoknak szinte a lábáig nyúlik. A nagy határ északi szélén folyik a Mosoni-Duna.

A községgel határosak: nyugatról Győr, északról a Duna, keletről Nagyszentjános, Gönyű, délről a bonyi országot.

A község lakóinak száma jelenleg kb. 6500, területe megközelítően 8000 kh. A lakosság létszámának és a falu területének alakulására csökkentő hatással volt az, hogy több alkalommal külső, Győrhöz közel eső területeket a városhoz csatoltak /Pl. Kismegyert és Hecse puszta nagy részét kb. 480 kh területtel és 1000 lakossal/.

1970. július 1-én több községgel együtt Győrszentivánt is Győr megyei városhoz csatolták. Jelenleg Győr-Szentiván jelöléssel, VIII. kerületként szerepel a közigazgatási jegyzékben.

Az anyaggyűjtés módja

Itt születtem, s születésem óta Győr-Szentivánon élek. Sok egyszerű parasztembert ismertem, akik készségesen segítettek névgyűjtő munkámban. Az anyaggyűjtést - szerencsére

1967-70 között végeztem. Szerencsére, mert azóta az idős, a határt jól ismerő emberek egy része meghalt, másrészt pedig a termelőszövetkezeti, gépesített gazdálkodás tárhódításával a földrajzi nevek száma rohamosan csökken.

A számos adatközlőn túl jelentős anyag birtokába jutottam a Győr-Sopron megyei Levéltárban, a Xantus János Múzeumban, ahol különösen a régi térképek tanulmányozása jelentett nagy segítséget, és a Pannonhalmi Apátság Levéltárában. Átnéztem az Országos Levéltárnak Községünkre vonatkozó anyagát is, de itt újabb adatokra nem bukkantam.

A feldolgozás módszere

A dolgozat céljának a hajdani n a g y k ö z s é g lehetőleg teljes névanyagának összegyűjtését, bemutatását, nyelvtani és névélettani elemzését tekintettem. Ezeket a vizsgálódásokat tartalmazza a dolgozat első része. A második részt a F ö l d r a j z i n e v e k s z ó - t á r a alkotja. Ebben minden nevet betűrendben tárgyalok, a történeti neveknél feltüntettem az első írásos előfordulást, az esetleges névváltozatokat, az élő neveknél zárójelben közlöm a kiejtés szerinti változatot is. Valamennyi esetben utalok a névhez fűződő hagyományra, ha ilyenre leltem.

A név lokalizálását a név után következő szám jelöli. A ma már belterületre eső határrésznevek helyének jelölésére a név után "B1" jelzés szolgál. A térképen való tájékozódást megkönnyíti a térképszámokról készített mutató, amely a számokat egymásutáni sorrendben a nevekkel együtt közli.

A belterület térképén a jelenlegi utcanevek szerepelnek, amelyek könnyen összevethetők a megelőző nevekkel.

A dolgozat megírásához e l m é l e t i a l a p u l elsősorban Inczeffi Géza: Földrajzi nevek névtudományi vizsgálata Makó környékének földrajzi nevei alapján /Budapest, 1970/ című munkája szolgált, de nagy segítséget jelentettek Kázmér Miklós, Benkő Loránd, Lőrincze Lajos, Bárczi Géza és Kálmán Béla hasonló témájú művei is.

A falu rövid története

A rómaiak idején Győrrel kapcsolatban ideiglenes táborozóhely lehetett a község egyik-másik része. Erre utalnak a falu területén - Ujmajorban, Andrásváron, Söprűshegyen - talált római sírok, párkányos tégladarabok, edény- és márványtöredékek. Ezek is azt bizonyítják, hogy rómaiak tartózkodtak a vidéken, de inkább csak átmenetileg. A község más területe nem is lehetett alkalmas a tartózkodásra, mert mocsaras, nádas terület volt, Valószínűleg Hecse és Ujmajor puszták voltak a tanyázási helyek. /§7: 350-351./

Győrszentiván nevének első okleveles előfordulása a XIII. század elejére tehető. "Emlittetik legkorábban 1216. évben villa Urukang és 1221. évben mint Zentivan, másképp Urigang. Midőn II. András 1222. évben a pannonhalmi apátság Hecse nevű birtokát körülhatároltatja, mint annak szomszédjai emlittetnek Szent-Vid, Vrüegang, másképp S.-Juan. /Hazai Okmt. I. 4. 5.1./ ..." /13:345/ Urucang az Apor nemzetségé volt. A tatárjárás után, 1243-ban "Salamon pannonhalmi főapát megveszi az Apor nembeliectől Urucang felét." /1: II. 41./ A vételről szóló okiratot 1266-ban IV. Béla király is megerősítette.

Urukangot az 1404. február 14-i oklevél az apátság birtokai között említi. A név előfordulása: Vrukangy és Urikangy. "A győri káptalan 1470. évi levelében: Martinus de Szent-Iván /Hevenesí III. 28./ A XVI. század kezdetétől fogva állandóbb volt a Szent-Iván név használata. Utóbbi nevét egyháza védszentjéről, Keresztelő Szent Jánostól vehette." /13:346./

A falu nem lehetett nagyon népes, a török idők pedig egészen néptelenné tették. Győr szomszédságában osztozott annak sorsában. 1529-ben Lamberg Kristóf győri várkapitány a török közeledésének hírére felgyújtatta a várat, az ágyukat Bécsbe szállíttatta. Ekkor a falut is elhagyták lakói. Ezt mutatja az 1531-es portaösszeírás, amely a falut teljesen elhagyottnak mondja. Az 1535-ös összeírás pedig már meg sem emlékezik róla. /7:350./

A falu a török korban állandó átvonuló helye a török seregeknek, s ezért senki sem mert itt megtelepedni. 1594-ben a Győrt ostromló török sereg a szentiváni és a szent-vidi határookban táborozott. A néphagyomány a török sátrak helyeként emlegeti a Szent Vid területén lévő halmokat, gödröket, s ezekről a helyet Likócsoknak nevezik.

A falu benépesülését elősegítendő, 1648-ban Placid főapát hat évig tartó szabadsággal ruházta fel a községet. Ez idő alatt a betelepülők sem tizedet, sem dézsmát nem fizettek. /1: IV. 118./

A török hódoltságot Szentiván sem kerülhette el. 1683-ban a felvonuló török sereg teljesen elpusztította a falut. 1690 után Gencsy és Lendvay főapát gondoskodott a község benépesítéséről. Az egész országban meginduló nagyszabású telepítések miatt azonban nehezen kaptak jobbágyot falvaikba.

A XIII. század elejéig a falu lakosai majdnem teljesen magyarok, Az 1720-as évektől horvátok betelepülése figyelhető meg az északnyugati határszélről. /A nyugati horvátok letelepedéséről az első írásbeli nyom 1552-ből való, amikor - a forrás szerint - a törökök elől menekültek Horvátkimlére és környékére./ Az 1785-ös összeírás szerint a falu lakóinak száma kb. 800 és tulnyomó részük horvát. /Ezt bizonyítják a fennmaradt ősi családnevek -ics, -vics végződése is: pl. Zajovics, Otoltics, Miletics./ A falu anyakönyvei 1729-től kezdődnek.

A feljegyzések szerint 1735-ben még csak sövényfalas kis temploma volt, s az új templom építésének elkezdése 1740-re tehető, és 1760 táján fejeződött be. Temploma az akkori falusi templomokat meghaladó nagyságu, barokk stílusban épült.

1801-ben a falu lakóinak száma már meghaladja az 1500-at. Az oktatás és az istentisztelet nyelve 1835-ig horvát, attól kezdve magyar. Rimely főapát jegyzeteiből tudjuk, hogy a horvátok még 1848-ban is kérvényezték a "horvát nyelv teljes érvényben való visszahelyezését, de éppen az ellenkezőjét érték el." /l. VI. 259./

A faluban 1818-tól felvirágzik a szőlőtermelés a nyolc évi dézsmamentesség hatására. Ekkor települt be a Nagy-hegy és a Kishegy. 1821-ben Szent-Iván a győri püspökséghez tartozott. Római katolikus iskolája volt.

1882-ben Molnár Vid Bertalan pápai legátus, a község szülötte, alapítványt tett egy apácázárdára, hogy a lányokat ott oktassák. 1889-ben fel is épült. Itt kapott helyet az óvoda is az apácák vezetésével, ahol 180-200 gyermekkel foglalkoztak. 1903-ban Megyerén pusztai iskolát állított fel a pannonhalmi főapátság.

A XIX-XX. század fordulóján nagy fejlődésnek indult a község, melynek oka: Győr közelsége. Sok az új települő, és nagyarányú építkezések kezdődnek. 1904 táján indult meg a Templomsor /ma: Váci u./ fejlődése. A falu másik részén 1908 körül kezdődtek az építkezések. A földreformmal kapcsolatban 302 házhelyet osztottak ki, így Kismajornál új falurész keletkezett: Szentistvántelep.

Lakóinak száma 1929-ben kb. 1600. Ma a falu egyre jobban erre terjesszkezik. /12: 351./

A falu lakosságának többsége ekkor még földműveléssel foglalkozott. A szőlőművelés a Nagyhegyen és a Kishegyen kívül föllendült a Páskomon /ma: Páskom utca/, és a tagokon, valamint a Homokszoron is.

A község 1945. március 26-án szabadult fel. A felszabadulás után 5787 kh. földet, 1228 házhelyet osztottak ki az 1470 igénylő között. Még ebben az évben megalakult a földművesszövetkezet, és 1949 októberében a termelőszövetkezet.

A falu a felszabadulás után új létesítményekkel gazdagodott. Az utóbbi 10 éves fejlődésünk során épült a művelődési ház, egy új általános iskola, óvoda, modern filmszínház, két orvoslakás és rendelő, új gyógyszerár, OTP, valamint modern ABC-áruházak.

Győrszentiván lakóinak száma az 1962-es statisztikai adatok szerint 6530. A 3050 felnőttből 2370 az iparban talált foglalkoztatást. A falu területe 9158 kh volt, amelyből 4131 kh-on a termelőszövetkezet gazdálkodott. A község területének és lakossága létszámának alakulására csökkentő hatással volt az, hogy a Győrhez közel eső külső területeket egymás után a városhoz csatolták. /Pl. Kismegyert, majd Hecse nagy részét, 1975-ben Sashegyet stb./

1970-ig a község és a város egybeépülése igen erőteljessé vált, egymást megközelítette.

Egyéb társadalmi fejlődési tényezőket is figyelembe véve az Elnöki Tanács úgy határozott, hogy 1970. július 1-vel több községgel együtt Győrszentivánt is Győr megyei városhoz csatolják. Jelenleg Győr-Szentiván jelöléssel, VIII. kerületként szerepel a közigazgatási jegyzékben.

A termelőszövetkezet területe különböző átrendezések folytán 1974-ben 3177 kh-ra csökkent. A lakosság nagy részét a város üzemei foglalkoztatják.

Az elmúlt évek során a városnak ez a kerülete üdülő - övezetté vált. A volt község határában viszonylag nagy és állandóan növekvő területen osztottak hétvégi nyaralótelkeket.

Győr-Szentiván lakosainak száma napjainkban megközelítően 6500.

A falu nevééről

Báróczy Géza szerint "...a falunak a templom védőszentjéről való elnevezése nyugati hatásra honosodott meg a XII-XIII. század fordulóján. Főként a XIII. századra jellemző." /16: 154./

Szentiván nevének legkorábbi okleveles előfordulása a XIII. sz. elejére tehető.

1216: Villa Urukang

1221: Urigang vagy Zentivan

1222: Vruegang vagy S.-Juan

1470: Szent-Iván

A Szentiván név használata csak a XVI. századtól vált állandóvá.

Kálmán Béla szerint 1808-ban 32 Szentiván nevű helység volt Magyarországon /16:134./. Valószínűleg ez tette szükségessé, hogy elsődleges megkülönböztető elemmel lássák el a nevet, s így jött létre a Gyórszentiván elnevezés.

Ennek idejére konkrét adatunk nincs.

Hősi emlékmű, templom és iskola, óvoda

Római katolikus templom

A KÜLTERÜLETEK FÖLDRAJZI NEVEI

I. A FÖLDRAJZI NEVEK NYELVTANA

A/ HANGTAN

Ebben a fejezetben a földrajzi nevek hangalakját vizsgálom. Elsősorban azt szeretném megmutatni, hogy a vidékünkre jellemző nyelvjárási ejtés miként jelentkezik a földrajzi nevekben. Ezen kívül - mivel névanyagom jelentős része okleveles forrásból származik -, néhány esetben a nevek hangalakjának fejlődése, különböző változatainak keletkezése is megfigyelhető.

A magánhangzók

Falunkban hagyományos értelemben vett nyelvjárásról nem beszélhetünk, hisz a község lakóinak nyelve közel áll a regionális köznyelvihez. Mégis érdemes e témával foglalkozni, mert földrajzi neveink ejtésében sok olyan vonás fellelhető, amely főként a dunántúli nyelvjárásra jellemző. A m a g á n h a n g z ó k szempontjából a következő jelenségeket figyelhetjük meg:

- a/ Nagy hatóerőt jelent az í-zés: a köznyelvi é helyén í-t találunk. Az í-zés szótőben, hangsúlyos és hangsúlytalan helyzetben egyaránt megnyilvánul.
Pl. Némethegy - Nímethegy, Zsombékos - Zsombíkos,
Szegényház - Szegínyház, Örkény - Örkíny,
Vének - Vínek, Székes - Szíkes
- b/ A zárt e használata különösen jellemző vidékünkre:
Mestérrét, Kismégyer, Kendéres, Sashegy
- c/ Az e - ö-ző párok közül többnyire az ö használatos:
Söprűshegy, Gyöpredülő, ...fölső tagok
- d/ A felső nyelvválásu ú, ű -vel szemben u, ü áll hangsúlyos és hangsúlytalan helyzetben :
Gulakut, Söprűshegy, Hajdurét, Forráskut,
Kiskut, Farkasusztató, Malomut
- e/ A köznyelvi három nyílt szótagot tartalmazó morfé-
mában magánhangzó kiesés érvényesül, s így az
első szótag zárttá válik:
Utkaparóház - utkapróház

A mássalhangzók

- a/ Az állandó l+dentális mássalhangzó-kapcsolatban elterjedt az l kiesése, és a megelőző magánhangzó megnyúlása:
főd, ződ, túsó
- b/ Magánhangzóközi helyzetben gyakori a kettős mássalhangzó: szöllő, düllő.

c/ Érvényesül a köznyelvi j fonéma helyett az l-ezés:

osztál - osztálok, gula, göből

d/ Előfordul, hogy a zöngétlen mássalhangzót zöngés

párjával helyettesítik:

agácis, kábosztáskert

Megjegyzés: Okleveles anyag alapján a következő nyelv-
történeti tényeket figyelhetjük meg a
földrajzi nevek hangalakjának változására
vonatkozóan:

Vztugatw poss. - Villa Wzturgatu - Eztergathew -

Eztergethew - Istergethew - Esztergető

Isztergatő - Isztergető - Esztergető

Villa Guud - Gywd - Gyud - Gyudyzenpetur - Gyodizenth-
petur - Gyüdszentpéter

Hucche - Heche - Hecze - Hecse

Megere - Meger - Megyer - Kismegyer

Scentwyd - Scentuid - Zenthwyd - Szent Vid

E nevek közül Hecse és Kismegyer határrészjelölő funk-
ciójukban élnek ma is, Esztergető puszta neve utcanév-
ben él tovább, a másik kettő elpusztult név.

B/ ALAKTAN

A földrajzi nevek - a köznevekhez hasonlóan - leggyakrabban szóösszetétel és szóképzés útján jöttek létre. Vannak ugyan sajátos vonásaik is:

- az összetett földrajzi név fogalma eltér a köznévétől
- a nevek tagjai között sajátos szintaktikai viszonyok fordulnak elő

A névképzésnél csak a nevek alkotására szolgáló képzőket tárgyalom.

A földrajzi nevek szerkezete

Egymástól elkülönítve mutatom be a köznévi és személynévi eredetű földrajzi neveket.

Köznévi eredetű földrajzi nevek

Egytagu földrajzi nevek

E nevek leginkább az adott terület mai vagy régebbi állapotának egyszerű köznévi jelölései. A köznyelvben állandóan egytagu névként használatosak:

Bozótok, Haraszt, Tölös, Galagonyás, Kenderes, Paradicsomos, Székes, Nyilasok, Sziget, Kerek, Hecse, Táplány, Sövény, Kanális, Ér, Rejcsur, Szanitrások, Formátlan, Lókocs, Palacki, Salétromos, Páskom, Fenyves

Többtagu földrajzi nevek

A/ Mellérendelt többtagu nevek

Az általam vizsgált névanyagban nincs rá példa.

B/ Alárendelt többtagu nevek

1. Alanyos viszonyban lévő tagok csupán egy névben találhatók: Kompjáró

2. Tárgyas viszonyis csak egy névben van:
Farkasusztató

3. Határozós viszony van a következő névben:
Gyöpredülő

4. Jelzős viszony fordul elő a leggyakrabban:

a/ Minőségjelzős viszony:

E nevekben az utótag a földnek, víznek köznévi megjelölése, amelyhez egy jelzői előtag járul. A minőségjelzős nevek a tagok közötti viszony alapján a következőképpen csoportosíthatók:

1. a jelző az utótag által megnevezett fogalom a l a k j á t jelöli:

Görbeföldek, Keskenydülő, Ereszkedő domb

2. Az előtag képző nélkül vagy -s képzővel az utótagnak valamivel való e l l á t o t t s á g á t , f e l h a s z n á l á s á t fejezi ki: Káposztáskert, Tüskési föld, Homokgödör, Rókadomb, Ürgedomb, Söprűshegy, Csapolóárok, Sóstó, Kölestó, Csárdai tagok, Erdőtelep, Bodzási dülő, Gunyhódülő, Kápolnai dülő, Kiskuti dülő, Konkoli dülő

3. A jelző a jelzett szó színét jelöli:
Fejéregyház, Aranytag, Aranyerdő
4. A jelző a jelzett szó tulajdonságát fejezi ki:
Ritka agácis, Sorfák, Rohadtsarok
5. A területen végbement eseményből tulajdonságot következtettek ki:
Göböljárási rét, Usztatói rét
6. A jelző az utótag nagyságát fejezi ki ellenpárral vagy anélkül:
Kisfenyves, Nagyfenyves, Kisföldek, Kistrét,
Kishegy, Nagyhegy, Kistag, Kismajor
7. A jelző kormeghatározó értékű: Ujerdő, Ujmajor, Ujtelek, Öregszőlők
8. Az előtaga jelzett szó viszonylagos fekvését jelöli:
Középdülő, Tulsódülő, Alszer
9. Jellemző környezetet jelöl a jelző: Forrási rét, Lőtér, Dinnyéskerti dülő, Vasuti dülő, Vaskapui dülő
10. Kijelölő funkciója minőségjelzős viszony van a következő nevek tagjai között: Első osztály, Második osztály, Harmadik osztály
11. A birtokos személyéhez tartozást fejez ki a jelző:
Örkényi dülő, Hevesi dülő

b/ Birtokos jelzés viszony:

1./ Valóságos birtokviszonyt jelöl:

Zsidóárok, Községföldje, Ácsház, Révház,
Cigánylajos, Pásztorház, Némethegy,
Zsellérlegelő, Erdésház, Gipegunyhó,
Szegényház, Utkaparóház

2./ Nem valóságos birtokviszonyt jelölnek a
következő nevek:

a/ helyet jelöl: Akasztófadomb,
Kertekalja

b/ valamihez tartozó jelentésü:
Pincédomb, Kápolnadomb

c/ valaminek valamiül szolgál:
Gulakut, Marhalegelő

d/ valakinek a járandósága:
Paprét, Hajdurét, Mesterrét, Kanász-
erdő, Pandurerdő, Paptag

c/ A tagok közötti szintaktikai viszony homályos:

A következő neveket nem lehet egyértelműen megnyugtató módon az előző kategóriák egyikébe sem sorolni. Leginkább a minőség- és a birtokos jelzés kapcsolatokhoz állnak közel, de némelyiknél az értelmi viszony pontos meg nem állapíthatósága zavarja a kategorizálást.

E neveket a következő csoportokba sorolhatjuk:

1./ Valaminek a tartózkodási helye:

Szarkavár, Sashegy

- 2./ Valamilyen tárggyal vagy cselekvéssel
kapcsolatos: Létrásárok, Ebédlátó domb
- 3./ A tagok közötti viszony meghatározhatatlan: Zöldnégyes, Pulvaföldek, Remenárisföldek, Esztergető

Összetett földrajzi nevek

Érdekes képet mutat e csoport. Viszonylag kevés olyan földrajzi név található területünkön, amely egy állandóbb, földrajzi névként önállóan is használatos tagból, és egy hozzá kapcsolódó járulékos elemből áll. Ennek nyelvi szerepe általában az, hogy a név meghatározó körét szűkebb területre korlátozza.

P1: S z i g e t-nek nevezi a népnyelv az egész Duna menti árterületet, kaszálókat. Ennek kisebb egységeit jelöli a hivatalos névalkotás az Alsó szigeti rétek -, ill. a Felső szigeti rétek dűlője elnevezéssel, valamint a népnyelv a Vetősziget névvel.

Az Ér csak egyetlen esetben fordul elő önállóan földrajzi névként, a Dunába folyó kis vizet jelöli, s a falu másik végén, a kismegyeri határban található a Pándzsaér.

A földrajzi névhez járuló köznév a név érvényét szűkebb területre korlátozza:

Kisgörbeföldek - Nagygörbeföldek

Kisfenyves - Nagyfenyves

Az ismert földrajzi név - Haraszt - alapeleme és meghatározó eleme is lehet a belőle alkotott névnek: Haraszterdei dűlő - Alsóharaszt

Az 1816-os árendába adásban és az 1853-as urbéri összeírásban szerepel a Kápolnai dűlő mellett az Öregkápolnai dűlő is.

Ez utóbbinak valószínű a névnek egy szűkebb területre lokalizálása volt a célja. Ma már mindkettő eltűnt név.

A hivatalos földrajzi nevek között van egy csoport, amely nem sorolható az eddigiek közé. A nevek egy vagy több szószervezetből állanak:

P1: Téglavető akácos, Forráskuti föld, Bónyi határra dűlő tagok, Alsó szigeti rétek dűlője, Felső szigeti rétek dűlője, Zsombékos alsó, - felső - tagok . . .

E nevek hivatalosan szerkesztett elnevezések, melyeknek létrejöttét a hivatali eljárások tették szükségessé. A nép által egy összefoglaló néven ismert terület - Sziget, Zsombékos stb. - kisebb egységeit jelölték, de társadalmilag sem ma, sem régen nem éltek.

Személynévi eredetű földrajzi nevek

Egytagu földrajzi nevek

Az összes földrajzi névhez viszonyítva aránylag kis számban fordulnak elő. Családnévből vagy szentek nevéből keletkeztek. Személynévből keletkezett és önálló földrajzi névi jelölő funkcióval rendelkezik a S i k o l y a és T o r d a nevünk.

Szent előtagu a falu neve: Szentiván

és egy elpusztult név: Szent Vid

Ugyancsak pusztult név a Gyűdszentpéter /a névben a - gyüd - gyüd előtagnak nincs jelölő funkciója.

Többtagu földrajzi nevek

Egy személynévi és egy köznévi eredetű tagból állnak. A személynévi tag ezeknél a neveknél nem tölt be földrajzi név szerepet. A személynévi és a köznévi tag között b i r t o k v i s z o n y áll fenn, noha ez nem minden esetben jelölt.

Jelölt birtokos összetétel:

Ivánháza, Károlyháza, Györgyháza

Jelöletlen birtokviszony: van a nevek többségében:

Csiszkeház, Ácsház, Farkasház, Szombathelyi csárda, Győri tanya, Perl tanya, Banes tanya, Blaskitag, Merhem szőlő - tag -, Purli tag, Bársonytag, Mileticstag, Révhegyitag, Witmantag, Ráctag, Magyaritag, Leszlényi tag, Bajcsi dűlő, Zselezsák erdő, Bugyogóstag, Janóktag, Baciluserdő, Millendomb,

Bonyhecsárok, Buhinvölgy, Dénestag, Andrásvár,
Pétertő, Tibormajor, Csipkegunyhó
Kihalt név: Csurska dűlő, Kolostelek, Kálóci sziget

A név előtaggal bővült: Kismegyer, A többi névtől
eltérően ez nem birtokos - , hanem minőségjelzős
összetétel.

Névképzés

A terület névalkotó képzői

Ebben a fejezetben a területre jellemző, névalkotásra szolgáló képzőket veszem számba, azokat, amelyek segítségével köznevekből földrajzi nevet alkotunk. A kimutatható képzők ma is élnek, hiszen a régebben keletkezett neveken éppugy megtalálhatók, mint az újabbakon.

A d e v e r b á l i s k é p z é s e k k i s e b b
számuak. Valamennyi ide tartozó név a folyamatos
melléknévi igenév -ó, -ő képzős származéka, önállóan
nem szerepelnek főnévi használatban, hanem csak egy
köznévi földrajzi név meghatározó elemeként.

Csapolóárok, Ereszkedő domb, Vetősziget,

Ebédlátó domb, Kompjáró

A d e n o m i n á l i s k é p z é s e k között a
területre legjellemzőbb a denominális - s képző.

Egymagában legalább tíz alapnév alkotója.

Leggyakrabban bizonyos növények előfordulását jelöli gyűjtőnévként a vidéken:

Kenderes, Tölös, Harasztos, Fenyves, Kerekes,
Paradicsomos

- jelzi a föld minőségét is:

Szikes, Salétromos, Zsombékos

- jelzi a birtoklás alapját: Nyilas

Az -s képző számnévhez járulva a Zöldnégyes nevünk alkotója.

Szösszetételben jelentkezik: Söprűshegy

Sok nevünkben fordul elő az -i melléknévképző, noha önálló nevet csak egyet alkot: Palacki.

A többi esetben az -i képzős melléknév egy köznevi földrajzi név jelzőjeként fordul elő:

Lőtéri árok, Forráskuti föld, Forrási rét, Rókaliki dűlő, Kiskuti dűlő, Dinnyéskerti dűlő, Kertaljai dűlő, Kápolnai dűlő, Konkoli dűlő, Hevesi dűlő, Örkényi dűlő, Vasuti dűlő

Továbbképzett nevek: Tüskési föld, Usztatói rét,

Göböljárás rét

Fosztóképzővel keletkezett név: Formátlan

Legfőbb névalkotó képzőnk ma is a denominális -s.

C/ A FÖLDRAJZI NEVEKET ALKOTÓ SZÓKINCST

A földrajzi nevek szókincsét a vizsgált területen előforduló földrajzi nevek köznévi és személynévi eredetű tagjai alkotják. Ennek vizsgálata e fejezet tárgya.

A földrajzi nevek alkotó köznevek

A földrajzi nevekben előforduló közneveknek a nevek alkotásában való részvétele igen különböző. Vannak olyan köznevek, amelyek csak egy-egy név alkotásában vesznek részt, mások pedig nagy számú nevet alkotnak.

A gyűjteményben előforduló összes köznévi száma 136.

Csak egy névben szerepel: 93.

Ezek főbb jelentéscsoportjai:

1. Foglalkozások nevei: hajdu, mester, pap, pandur, kanász, révész, pásztor, erdész, utkaparó
2. Építmények nevei: pince, kápolna, malom, akasztófa,
3. Állatok nevei: róka, farkas, ürge, sas, gólya, szarka
4. Tulajdonságok nevei:
 - a/ keskeny, széles, külső, belső, ritka, sós, kövecses, tüskés, bodzás, szalmás
 - b/ első, második, harmadik
 - c/ fejtér, zöld, arany
5. Nemzetnevek: cigány, német, zsidó
6. Állattartás nevei: göböljárás, gula, usztató

24 köznévi 2-3 földrajzi névben fordul elő, és mindössze 19 név sorolható a termékenyek közé.

A köznevek értéksorrendje a velül alkotott nevek számának jelölésével a következő:

dűlő /57/, tag /23/, föld /14/, ház /11/,
domb /10/, rét /10/, erdő /12/, sziget /8/,
puszta /6/, ut /6/, kicsi /11/, árok /5/, tó /5/
öreg /5/, szőlő /5/ legelő /4/

Fogalmi csoportokba rendezve kitűnik a leggyakrabban használt köznevek megoszlása:

- a/ felszín, földnevek: dűlő /57/, tag /23/, föld /14/,
domb /10/
- b/ vízrajz: sziget /8/, tó /5/, árok /5/, ér /2/
- c/ állattartás: rét /10/, legelő /4/

A fentiek alapján érdemes megjegyezni, hogy területünkön a névanyagnak csaknem felét a felszín és a földnevek alkotják. Ez valószínűleg a vidék földművelő jellegéből következik.

A földrajzi neveket alkotó személynevek

A személynevek is önmagukban, vagy - gyakoribb esetben - egy köznévvvel való összetételben alkotnak földrajzi neveket.

A személyneveket minőségük szerint három csoportra oszthatjuk:

- keresztnévek
- családnevek
- szentek nevei

Névanyagomban összesen 43 személynév alkot 46 földrajzi nevet a következő megoszlásban:

1. Keresztnévi eredetű földrajzi nevek:

Ivánháza, Károlyháza, Györgyháza, Dénestag,

Andrásvár, Pétertő, Tibormajor, Janóktag

Tehát 8 keresztnév 8 földrajzi nevet alkot.

2. Családnevek /ill. személynevek a családnevek kialakulása előtti időből/:

Ács, Farkas, Csipke, Csiszke, Szombathelyi, Győri,

Bajcsi, Rác, Magyarai, Leszlényi, Révhegyi,

Megyer, Örkény, Torda, Kolos, Csurska,

Perl, Benes, Blaski, Purli, Merhem /2/, Witmann,

Bársony, Miletics, Zselezsák, Bonyhec, Puhin,

Bacilus, Bugyogós, Millen, Sikolya /3/

A 31 családnev mindössze 34 földrajzi nevet alkot.

3. Szentek nevei: Szentiván, Szent Vid, Gyűdszentpéter

E nevek vizsgálatából az a tanulság vonható le, hogy a személynevek egyáltalán nem termékeny névalkotók. A 43 személynévből 41 csak egyetlen nevet alkot, s mindössze két név van meg két ill. három földrajzi névben.

/Merhem szőlő - Merhem tag

Sikolya szőlő - Sikolya erdő - Sikolya domb/

II. A FÖLDRAJZI NEVEK NÉVÉLETTANA

A földrajzi nevek változása

Az elmúlt évtizedek, évszázadok során a földrajzi nevek is változtak. E változás több okra vezethető vissza:

- megváltozott a táj arculata, fő művelési ága
- hosszú, több szóból álló hivatalos nevet a népnyelv igyekezett rövidebb - általában egytagu - és a tájra jellemző névvel helyettesíteni, amely bizonyos esetekben hivatalos névvé változott a későbbiek folyamán
- változott az adott terület tulajdonosa, s ebből következően az elnevezés is
- a hivatalos névadásnak kisebb területeket is névvel kellett ellátnia.

Az A k a s z t ó f a d o m b /1816/ esetében megváltozott a névadás alapja, hiszen az akasztófa eltűnt, s egy idő után az emléke is. A domb alá a század elején pincét építettek. Ezért a köznyelv P i n c e d o m b-nak nevezte. A G a z d á k s z i g e t j e d ű l ő-t /1853/ az 1903-as térképen már két név helyettesíti: Alsó szigeti rétek, ill. Felső szigeti rétek. A köznyelvnek elegendő volt egyetlen elnevezés: S z i g e t, hisz ezen belül mindenki tudta a saját kaszálóját.

I v á n h á z a - Mileticstag - Bársonytag: a mindenkori tulajdonosáról kapta a terület a nevét. Jellemző, hogy 1959 óta a termelőszövetkezeté a terület, de a Bársony család még ott él, s a név éppannyira élő, mint 20-30 évvel ezelőtt.

S z ó l l ó k melletti dűlők /1853/ - Bónyi határra dűlő tagok /1903/. A hosszú hivatalos elnevezést a köznyelv két névvel helyettesítette: egy részét Szarkavár-nak, másikat Blaski tagnak nevezi.

C s á r d a i k e r t d ű l ő /1853/ - Csárdai tagok

E l s ő ö r e g d ű l ő /1853/ - Első dűlő /hivatalos név/, népnelyv: Elsőosztál

Ö r e g k á p o l n a i d ű l ő /1853/ - Fás legelő dűlő /hivatalos név/ népnelyv: Nyilasok

U s z t a t ó i r é t /hivatalos elnevezés/. A népnelyv rugalmasabban alkalmazkodik a táj változásához: Fenyves

G a z d á k e r d e i d ű l ő: a népnelyv rövidít: Gazdák erdeje

G ö n y ű i u t o n a l ó l i t a g o k: hivatalos elnevezés, amelyet a köznyelv Károlyháza néven ismer. /1853-ban: Uraság erdeje és Alsólaposi dűlő/

G ö r b e f ö l d e k i d ű l ő /1853/ Mai hivatalos név: Szőlőn felüli tagok. A népnelyv az egyszerűbb jelölést választotta: Görbeföldek.

H a r a s z t e r d e i d ű l ő /1853/ - Zsellér legelő
dűlő /1903/ Népnelyv: Kisföldék

H a r m a d i k ö r e g d ű l ő /1853/ - Harmadik dűlő
/1903/ Népnelyv: Harmadikosztál

L a k ó s z i g e t i d ű l ő - Lakósziget /1844/ -
Kálóci szigeti dűlő - Kálóci sziget /1903/

K e n d e r f ő l d e k i d ű l ő /1853/ - Kenderes /1903/
/Valószínű a köznyelvi névhasználat hatására/.

K e r t a l j a i d ű l ő /1853/ - Kertaljai alsó dűlő,
Kertaljai felső dűlő /1903/ Népnelyv: Kistagok ill. Sóstó

K e r t v á r o s i d ű l ő: a név rövidült: Kertváros

K i s e b b g a z d á k e r d e i d ű l ő /1903/

Népnelyvi elnevezés: Söprűshegy

K i s e b b g a z d á k l e g e l ő i /1903/

Népnelyvi név: Páskom

H a r a s z t e r d ő t ő l i d ű l ő /1853/ -

Kishegyi dűlő - Kishegy

M á s o d i k ö r e g d ű l ő /1853/ - Második dűlő /1903/

Népnelyv: Másodikosztál

Ö r e g s z ő l ő k - Nagyhegy / Szőlőtermő terület, a
faluk ellenkező végén fekvő, szintén főleg szőlő és gyümölcs-
termelésre használt sík területet analóg névadással
Kishegynek nevezik/.

B e l s ő - é s k ű l s ő s z é l e s d ű l ő /1853/ -

Szalmás öregföldi dűlő /1903/ Ma a termelőszövetkezet
sertéstelepe található itt, Dózsamajor elnevezéssel, de a
köznyelvben még mindig élőbb a Révhegyi tag elnevezés,

amelyet utolsó tulajdonosáról kapott.

S a l é t r e m o s: csak az 1867-es határbecsülésben olvasható a név. A köznyelv a későbbiekben - a századforduló után - Szanitrásoknak nevezte a mai Körtér nyugati oldalán lévő kerteket.

S a s h e g y a l l a i d ü l ő /1811/ - Sashegy pusztai dülő /1853/ - Sashegy puszta - Sashegy

S ó s t ó i d ü l ő /1816/ - Szalmási és sóstói dülő /1853/ - Kertaljai felső dülő /1903/ - Népnyelv: Sóstó G u r d o n y i s z ő l ő k d ü l ő j e /1853/ -

Ujmajori dülő - Ujmajor

S z é k e s i d ü l ő /1811/ - Székesi földek dülője /1853/ - Ujtelek /1903/ Ma: Lőtér

F e y r e g h a z /Fejéregyház 1220/ - Táplán - Táplány /XVII./sz./

V i l l a U r u k a n g /1216/ - Zentivan /1221/ /XVI. sz-tól: Szentiván/

A földrajzi nevek kronológiai áttekintése

Ebben a fejezetben azok a nevek szerepelnek, amelyeknek kora írásos dokumentum alapján meghatározható.

A csak a köznyelvben élő nevek datálására nem vállalkozom. Ezek a nevek többnyire újabb keletkezésűek: élő családnevek utalnak erre, vagy a hivatalos név rövidítésével, egyszerűsítésével jöttek létre.

A kronológiai áttekintés után közlöm a leghosszabb életű

neveinket, ezt követően pedig a csak dokumentumokban szereplő kihalt neveket.

XIII. század

1220: Feyregház /Fejéregyház/

1221: Zentivan v. Urigang /XVI. sz.elejétől Szentiván/

1222: Szent Vid

1235: Villa Guud, 1355, 1375, 1404 Gywd

1235: Heche, Hucche, 1346, 1476: Hecse

1252-66: Kismegyer

XIV - XVII. század

1337: Vzturgatw 1360, 1471, 1472, : Esztergető

XVI.sz.: Andrásvár

XVI.sz.: Gyűdszentpéter

1648, 1699: Torda sziget

XVIII. század

Hecse puszta szántóföldjei a XVIII. sz.-ban:

Kövecses dombra dűlő

Első dűlő, Második - , Harmadik dűlő

Gunyhó dűlő, Konkoli dűlő, Ut által dűlő,

Győri határra dűlő, Banaí utra dűlő,

Kismegyer szántóföldjei a XVIII. sz.-ban:

Győpre dűlő /a kápolna alatt/

Közép dűlő / szentiváni ut mellett/

Győri határ hosszában nevű dűlő

Szentiványi ut hosszában nevű dűlő

Sashegye dűlő, Pulvaföldek

Kismegyer rétjei:

Kölestóra dűlő, Mesterrét, Hajdu rét,

Pap rét, Göböljárási rét

Viznév: Pándzsa ér /Kismegyeren folyik keresztül/

1793: Tüskési föld

XIX. század

1811: Csurska dűlő, Győri uti dűlő, Hármashatári dűlő,

Kerek tóra dűlő, Kismegyeri utra dűlő, Örkényi

dűlő, Sashegy allai dűlő, Székesi dűlő, /1853:

Székesi földek dűlője/, Véneki dűlő

1816: Akasztófa domb, Bodzási dűlő, Bőnyi erdőre dűlő

Öregföldek, Ebédlátó domb, Forrás kuti föld,

Kápolnai dűlő, Sóstói dűlő, Vaskapui dűlő,

Öregkápolnai dűlő

1844: Lakószigeti dűlő

1847: Kiskuti dűlő, Cigánylaposi dűlő

1853: Szalmási és sóstói dűlő, Öregföldi dűlő, Sashegy

pusztai dűlő, Belső- és külső széles dűlő, Rókaliki

dűlő, Banai uti dűlő, Téglalaposi dűlő, Falu erdeje

dűlő, Tordaszigeti dűlő, Alsó szigeti réteg dűlője,

Bajcsi dűlő, Belsőhelyi dűlő, Szőlők melletti

dűlők, Csárdai kertdűlő, Dinnyéskerti dűlő, Első

öreg dűlő, Uraság erdeje, Alsólaposi dűlő, Görbeföl-

deki dűlő, Haraszterdeji dűlő, Harmadik öreg dűlő,

Hevesi dűlő, Kenderföldeki dűlő, Alsókertaljai dűlő,

Keskenydűlő, Királyszigeti dűlő, Haraszterdőtői

dűlő, Andrásvári dűlő, Második öreg dűlő,

Külső- és belső szélestői föld, Lakók likócsif
földjei, Tulsó dülő, Gurdonyi szőlők dülője, Nyugat
kertaljai dülő

1867: Salétromos, Szöllő uti dülő, Forrási rét,
Vasuti dülő

1890: Kolostelek

Leghosszabb életű nevek:

Szentiván: 1221-től napjainkig

Hecse: 1235-től napjainkig

Kismegyer: 1252-től napjainkig

Esztergető: 1337-től /ma csak utcanévben él/

Andrásvár: 16.sz.-tól

Torda: 1648-től napjainkig

Kihalt nevek:

Akasztófadomb, Bajcsi dülő, Banai utra dülő, Belsőhelyi
dülő, Bodzási dülő, Bozótok, Bónyi erdőre dülő öregföldek,
Csurska dülő, Dinnyéskerti dülő, Ebédlátó domb vagy hegy,
Fejéregyház, Forrás kúti föld, Forrási rét, Böböljárasi
rét, Gunyhó dülő, Gyöpre dülő, Győri határra dülő, Győri
határ hosszában nevű dülő, Győri uti dülő, Gyűdszentpéter,
Hármashatári dülő, Hevesi dülő, Kápolnai dülő, Kerek tóra
dülő, Keskeny dülő, Kismajori dülő, Kismegyeri utra dülő,
Kolostelek, Konkoli dülő, Kölestóra dülő, Kövecses dombra
dülő, Középdülő, Külső- és belső szélestői föld, Öregföldi
dülő, Öreg kápolnai dülő, Rókaliki dülő, Salétromos,

Szanitrások, Szentiványi ut hosszában nevű dűlő, Szent Vid, Szöllő uti dűlő, Téglalaposi dűlő, Tulsó dűlő, Tüskési föld, Ujteleki dűlő, Usztatói rét, Ut által dűlő, Vaskapui dűlő, Vasuti dűlő, Véneki dűlő ebédlátónál,

A FÖLDRAJZI NEVEK TIPOLÓGIÁJA

" A tipológia - a tipustan - tudománya az egyedekben fellelhető közös vonások feltárását tűzi ki célul. Ilyen módon típusokat állapít meg, -amelyekbe az egyedek valamely közös sajátosságukkal beletartoznak. A földrajzinév-kutatásban a tipológia valamely területi egység névadásának jellemzésére és más vidék neveivel való összehasonlításra alkalmas." - írja Inczeffi Géza /15:71./

E fejezetben a földrajzi nevek t i p o l ó g i á j á t mutatom be, a fent említett mű rendszerező elvét alkalmazva. Az élő és történeti neveket együtt tárgyalom. Először bemutatom az alapelemeket - hisz ezek alkotják a tipológia fő kategóriáit. Ezek után az alapelem és a meghatározó elem viszonyából adódó típusok következnek, külön a direkt és indirekt megnevezések szerinti csoportosításban.

A tipológia alapvető fejezetei a következők:

Köznevekből alakult földrajzi nevek

I. Természeti nevek

A/ Viznevek

B/ Földnevek

II. Műveltségi nevek

A/ Foglalkozás-nevek

B/ Létésitménynevek

III. Képzettársítással keletkezett nevek

Személynévi eredetű földrajzi nevek

I. Puszta személynévből alakult földrajzi nevek

II. Személynév és köznév kapcsolatából alakult földrajzi nevek

Köznevekből alakult földrajzi nevek

/182 név, 80, 1 %/

Községünk névadására jellemző a köznévi eredetű földrajzi nevek nagy száma a személynévi eredetű nevekkel szemben. Az összes - külterületi - nevek /227/ 80,1 %-a, 182 név köznévből származik, s mindössze 45 névnek /19,9 %/ személynév az alapja. Magyarázatul szolgál e jelenségre az a tény, hogy a falu földterületének több mint kétharmad része / a 14000 kh-ból kb. 10000 kh/ a Pannonhalmi Főapátság birtoka volt.

Természeti nevek

/80 név, 43,9 %/

A/ Viznevek

/12 név, 15 %/

A vizneveket két csoportban tárgyalom: állóvizek és folyóvizek. Aránylag kevés név tartozik ide, mindössze 12,

amely az összes természeti nevek 15 %-át teszi ki. Ebből 5 állóvíz /41,6 %/ és 7 folyóvíz /58,3 %/. Alapelemeiket tekintve sem változatosak. E csekély számú név magyarázata, hogy a falu északi határán folyó Duna mellett a többi - jórészt időszakos - álló - ill. folyóvíznek nem volt különösebb jelentősége.

Állóvizek

/5 név, 41,6 %/

A l a p e l e m e k: tó, számuk 3, 60 %; kut, száma 1, 20 %; kanális, száma 1, 20 %; /önmagában névalkotó/

Az alapelem és a meghatározó elem kapcsolatából adódó típusok: D i r e k t n é v: minőségmeghatározás + víznév: Sóstó. I n d i r e k t n e v e k: személynév + víznév: Pétertő, növényzet + víznév: Kölestő, felhasználása + víznév: Gulakut.

Folyóvizek

/7 név, 58,3 %/

A l a p e l e m e k: Ér, számuk 2, 28,5 %; usztató, száma 1, 14,2 %; árok, száma 4, 57,1 %.

Az alapelem és a meghatározó elem kapcsolatából adódó típusok: D i r e k t n é v: Ér /az alapelem önmagában névalkotó/ I n d i r e k t n e v e k: ismeretlen meghatározóelem + víznév: Pándzsaér, állatnév + víznév: Farkasusztató, funkciómeghatározás + víznév: Csapoló-árok, eszköznév + víznév: Létrásárok,

tulajdonos + viznév: Zsidóárok, helymeghatározás +
viznév: Lőtériárok

Megjegyzés: az árok általában víz levezetésére szolgáló mesterséges alkotás, de nem feltétlenül és minden esetben tölti be ezt a funkcióját.

B/ Földnevek

/68 név, 85 %/

A föld megnevezése sokkal színesebb, sokrétűbb az alap-
elemeket tekintve, mint az előző fejezetben tárgyalt viz-
nevek. Érdeemes megfigyelní, hogy a 68 földnevet szinte
egyenlő arányban alkotják a felszínnevek, 19 név /27,9 %/
a talajnevek /23 név, 31,9 %/ és a növény-és állatvilág
nevei /21 név, 30,8 %/. Egészen minimális előfordulásuk
a birtoklástörténeti nevek /5 név, 7,3 %/.

Felszínnevek

/19 név, 27,9 %/

A l a p e l e m e k: Domb, számuk 7, 36,8 %; hegy, szá-
muk 5, 26,3 %; gödör, száma 1, 5,2 %; lapos,
száma 1, 5,2 %; sziget, számuk 5, 26,3 %.

Az alapelem és a meghatározóelem kapcsolatából adódó ti-
pusok: D i r e k t n e v e k: nagyságmeghatározás +
felszinnév: Kishegy, Nagyhegy, a föld minősége + fel-
szinnév: Homokgödör, helyzetviszonyítás + felszinnév:
Ereszkedő domb, az alapelem önmagában névalkotó: Sziget.
I n d i r e k t n e v e k: állatnév + felszinnév:

Ürgedomb, Rókadomb, Sashegy, építmény + felszinnév:
Kápolnadomb, Pincédomb, tereptárgy + felszinnév: Akasz-
tőfadomb, növénynev /seprőnek való vessző/ + felszinnév:
Söprűshegy, birtokos + felszinnév: Cigánylajos, Német-
hegy, Királysziget, esemény + felszinnév: Ebédlátó domb,
betegség vagy járvány + felszinnév: Kolerasziget, föld-
művelés + felszinnév: Vetősziget, a terület felhasznál-
hatósága + felszinnév: Lakósziget.

A felszínnevek 5 alapelemből alakultak ugyan, de a meg-
terhelésük korántsem arányos. Három alapelem - domb,
hegy, sziget - alkotja az összes felszinnév 89,4 %-át.
A község területének felszíne indokolja ezeket a név-
alakulatokat.

Talajnevek

/23 név, 31,9 %/

A l a p e l e m e k: föld - földek, számuk 13, 56,5 %;
rét, számuk 8, 34,7 %; szik, száma 1, 4,3 %;
zsombék, száma 1, 4,3 %

Az alapelem és a meghatározóelem kapcsolatából adódó ti-
pusok: D i r e k t n e v e k: minőségmeghatározás + ta-
lajnév: Tüskési föld, nagyságmeghatározás + talajnév:
Kisföldek, Kistrét, nagyság + alakmeghatározás + talaj-
név: Kisgörbeföldek, Nagygörbeföldek, alakmeghatározás +
talajnév: Görbeföldek. A föld minőségét fejezi ki az
alapelem önálló földrajzi névként: Szikes, Zsombékos,
Salétromos. I n d i r e k t n e v e k: helyzetviszo-
nyítás + talajnév: Külső- és belső szélestopi föld,

helymeghatározás + talajnév: Forrási rét, Forráskuti föld, állattartás + talajnév: Göböljárasi rét, Usztatói rét, helyzetviszonyítás + talajnév: Bónyi erdőre dülő öregföldek, birtokos + talajnév: Paprét, Mesterrét, Hajdurét, Kántorföld, Lakók likócsi földjei, Község földje, állatnév + talajnév: Gólyarét, ismeretlen jelentésű meghatározó elem + talajnév: Pulvaföldek, Remenáris földek.

Az összes földneveknek csaknem egyharmad része a talaj valamilyen sajátosságára utal. Éppen ezért sok közöttük a még ma is élő, ismert név, amely egyre kevésbé mondható el a termelőszövetkezet negyedszázados fennállása után.

Helyzetviszonyító nevek

/1 név, 1,3 %/

A terület névalkotásában egyáltalán nincs szerepe e névtípusnak. Egyetlen név háromféle variációját vehetjük ide, melynek alapeleme: - alja. A szorosan ide tartozó név: Kertekalja /köznyelvi alak/. Ennek hivatalos megfelelőiben is benne foglaltatik a fent említett alapelem, mégis inkább a műveltségi nevek körébe soroljuk őket. /Kertaljai alsó dülő, Kertaljai felső dülő/

Növény és állatvilág

/21 név, 30,8 %/

a/ Egyes növények nevei: /14 név, 66,6 %/

A l a p e l e m e k: bozót, száma 1, haraszt, száma 2, fa, száma 1, képzős alapelemek: galagonyás, száma 1, fenyves, számuk 3, kenderes, száma 1,

tölös, száma 1, akácos, száma 2, paradicsomos,
száma 1, káposztás, száma 1,

Érdekessége e csoportnak, hogy a lo alapelem közül 7 -s
képzős alakban fordul elő, s közülük 4-hez egyáltalán
nem járul meghatározó elem. /Galagonyás, Kenderes,
Tölös, Paradicsomos/. A Bozót alapelemhez is csupán a
többesszám jele kapcsolódik: Bozótok. Tehát a lo alap-
elem közül mindössze 3 alkot egészen szűk körű névcsa-
ládót.

Az alapelem és a meghatározó elem kapcsolatából adódó
tipusok: **D i r e k t n e v e k**: nagyságmeghatározás +
növénynév: Kisfenyves, Nagyfenyves, helyzetmeghatározás
+ növénynév: Alsóharaszt. **I n d i r e k t n e v e k**:
helymeghatározás + növénynév: Téglavető akácos, tulaj-
donság + növénynév: Ritka akácos, Sorfák

b/ Erdők nevei: /7 név, 33,3 %/

A l a p e l e m e k: erdő, száma 6, 85,7 %; kerek,
száma 1, 14,2 %;

D i r e k t n é v: az alapelem -s képzős származéka:
Kerekes. **I n d i r e k t n e v e k**: Kormegha-
tározás + erdő: Ujerdő, foglalkozás + erdő:
Kanászerdő, Pandur erdő, Zsellér erdők, szín +
erdő: Aranyerdő. Az alapelem meghatározó tagként
szerepel: Erdőtelep

Birtoklástörténeti nevek

/5 név, 7,3 %/

a/ A föld birtoklásának alapja: Nyilas /1/, 20 %.

Külön meghatározó elem nélkül, önállóan alkot földrajzi nevet többesszámu alakjában: Nyilasok.

b/ A föld értéke szerint: /3 név/ 60 %

Alapelem: osztály, számuk 3

Az alapelem és a meghatározó elem kapcsolatából adódó

tipus: I n d i r e k t n é v: minőségmegnevezés sor-számmal + osztály: Első -, Második -, Harmadik osztály.

c/ Birtokhatárok emlékei: /1 név/ 20 %

Egyetlen nevet talállok idetartozónak: Zöldnégyes.

A birtoklástörténeti nevek ilyen kis számu előfordulására feltétlenül magyarázatul szolgál az a - már említett - tény, hogy a község kétharmad része egyházi birtok volt. Ennek megszűnése után már csak ritkán keletkeztek időt álló névalakulatok, hisz nem volt rá feltétlenül szükség, és - véleményem szerint - elegendő idő sem volt egy-egy név esetleges meggyökerezésére. S egy jellemző névvel jelölt nagyobb területen belül - pl. Zombékos - minden család tudta a maga kaszálóját, erdejét, vagy szántóját, anélkül, hogy külön névvel jelölte volna.

II. Műveltségi nevek

/96 név, 52,7 %/

96 név tartozik e csoportba, amely az összes névnek 42,2 %-a, a köznevekből alakult földrajzi neveknek pedig 52,7 %-át alkotja. E nevek kategorizálásának alapja az ember munkájával kapcsolatos, foglalkozásával, s az általa létrehozott létesítményekkel.

A/ Foglalkozásnevek

/77 név, 80,2 %/

Az embernek a természetben folytatott tevékenységei közül községünk földrajzi nevei alapján mindössze kétfőre következtethetünk: a földművelésre és az állattartásra. E foglalkozási ágak szókincséből keletkezett földrajzi neveinknek csaknem egyharmad része. Csupán érdekességként jegyzem meg, hogy bár a falu északi határán folyik a Duna, egyetlen név sem utal arra - sem élő, sem történeti - hogy a halászat szerepet játszott volna a község lakóinak életében.

Állattartás

/4 név, 5,2 %/

A l a p e l e m e k: legelő, számuk 3, páskom, /legelő/
száma 1,

Az alapelem és a meghatározóelem kapcsolatából adódó típusok: D i r e k t n é v k é n t fogható fel a Páskom név, amelyben az alapelem önmagában névalkotó, s más névalkotásban nem vesz részt.

I n d i r e k t n e v e k: állatnév + állattartás:

Marhalegelő, birtokos + állattartás: Kisebb gazdák legelői, Zsellérlegelő.

Nagyon kevés e nevek száma a foglalkozásneveken belül a földművelés neveihez viszonyítva, hisz mindössze egy alapelem a névalkotó. A páskom ugyancsak legelő jelentésű, s névalkotásban nem vesz részt. Tehát az állattartásra - amely a nevekből ítélve nem lehetett nagy jelentőségű -, mindössze a legelő alapelem utal.

Földművelés

/73 név, 94,8 %/

T e r m é s z e t e s n é v a d á s s a l k e l e t k e z e t t n e v e k:

A l a p e l e m e k: dűlő, számuk 57, 78 %; tag, számuk 11, 15 %; szőlő, számuk 3, 4,1 %; telek, száma 1, 1,3 %; telep, száma 1, 1,3 %

Az alapelem és a meghatározó elem kapcsolatából adódó típusok: D i r e k t n e v e k: kormeghatározás + földművelés: Öregszőlők, Ujtelek, nagyságmeghatározás + földművelés: Kistag, alakmeghatározás + földművelés: Keskeny-dűlő. I n d i r e k t n e v e k: helymeghatározás + földművelés: Zsombékosai alsó tagok, Zsombékosai felső tagok, Csárdai tagok, Szőlőn felüli tagok, Homoki felső dűlő, Malom ut és fás legelő közti tagok, Bónyi határra dűlő tagok, Gönyűi uton aloli tagok, Banai utra dűlő, Bajcsi dűlő, Kertaljai alsó dűlő, Kertaljai felső dűlő, Győri határ hosszában nevű dűlő, Kerektóra dűlő,

Belsőhelyi dűlő, Bőnyű erdőre dűlő öregföldek, Kertvárosi dűlő, Kishegyi dűlő, Kismajori dűlő, Kismegyeri utra dűlő, Ujmajori dűlő, Kővecses dombra dűlő.

színnév + földművelés: Aranytag, tulajdonos + földművelés: Mestertag, Jegyzőtág, Paptág, növényzet + föld-

művelés: Bodzási dűlő, Gyöpre dűlő, Fás legelő dűlő, Haraszterdei dűlő, Erdőtelep, Konkoli dűlő, művelési

terület + földművelés: Dinnyéskerti dűlő, építmény +

földművelés: Gunyhó dűlő, Kápolnai dűlő, Kiskuti dűlő,

Vaskapui dűlő, helyzetviszonyítás + földművelés:

Első -, Második -, Harmadik dűlő, Középdűlő, Tulsó dűlő,

állat tartózkodási helye + földművelés: Rókaliki dűlő,

Sashegye dűlő, számmeghatározás + birtokhatár + föld-

művelés: Hármashatári dűlő, létesítmény + földművelés:

Vasuti dűlő, ut + földművelés: Malom uti dűlő, Szőlő

uti dűlő, Ut által dűlő, Szentiványi ut hosszában nevű dűlő

Itt jegyzem meg, hogy a termelőszövetkezet mintegy negyedszázados fennállása nem jelenti újabb földrajzi nevek keletkezését is. A 60. sz. FM rendelet táblatörzskönyv vezetésére kötelezte a termelőszövetkezeteket, amely lehetővé tette a régi nevek helyett a sorszámok használatát. Így a győr-szentiványi Új Utakon TSZ is római számokat használ a mezőgazdasági táblák jelölésére, amelyeket bizonyos betűjelekkel egészítenek ki, ha az adott terület valamilyen vetésforgóban vesz részt.

B/ Létesítménynevek

/19 név, 19,8 %/

E csoportba sorolom az emberi alkotásokat - épületeket, településeket, utakat stb. - megnevező földrajzi neveket. Számuk viszonylag nem nagy: 19 nevet sorolhatunk ide, amely a műveltségi neveknek 19,8 %-a, de érdekes, hogy e 19 nevet 11 alapelem alkotja.

A l a p e l e m e k: pusztá, számuk 3, 15,7 %; tanya, száma 1, 5,2 %; vár, száma 1, 5,2 %; gunyhó, száma 1, 5,2 %; ház - háza, számuk 6, 31,5 %; major, számuk 2, 10,5 %; csárda, száma 1, 5,2 %; ut, száma 1, 5,2 %; tér, száma 1, 5,2 %; sövény, száma 1, 5,2 %; járó, száma 1, 5,2 %.

Az alapelem és a meghatározó elem kapcsolatából adódó típusok: D i r e k t n e v e k: helymeghatározás + létesítmény: Erdei tanyák, kormeghatározás + létesítmény: Ujmajor, nagyságmeghatározás + létesítmény: Kismajor, az alapelem önmagában alkot földrajzi nevet: Sövény. I n d i r e k t n e v e k: helymeghatározás + település: Táplánpusztá, Esztergető pusztá, Hecse pusztá; állatnév + építmény: Szarkavár; foglalkozásnév + épület: Erdészház, Pásztorház, Révház, Utkaparóház; vagyoni helyzet + épület: Szegényház; színmegnevezés + épület: Fejéregyház; helymeghatározás + épület: Véneki csárda; tulajdonos + rendeltetési cél + létesítmény: Katonaság gyakorlótere; helymeghatározás + létesítmény: Alsóharaszi ut; közlekedési eszköz + víziút: Kompjáró.

Képzettársítással keletkezett nevek

/6név, 3,2 %/

E nevek spontán névadás útján keletkezettek, s a névadás lélektani indítéka a valamihez való hasonlóság volt, ill. valamilyen képzettartalmat idézett fel a név.

Palacki: hasonló tárgy alakját idézi fel.

Formátlan: alakjáról kapta a nevét.

Likócs: a területen lévő gödrökről nevezték el.

Rohadtsarok: Észak-nyugati fekvéséről: a faluból nézve
legtöbbször arról jön a vihar, az eső.

Rejcsur: művelésre alkalmatlan terület volt, s ide hajtották a csikókat.

Szanitrások: e területen laktak a század elején a mór-
vetők, valószínűleg horvát telepesek utódai,
s a mórvetők horvát megfelelőjének tartja a
néphit a szanitrások elnevezést.

E neveket - mindössze 6 név, a köznevekből alakult föld-
rajzi neveknek 3,2 %-a - nem tartottam célszerűnek az
eddig vizsgált csoportok valamelyikébe is besorolni.
Ezért tárgyaltam a többitől külön.

SZEMÉLYNÉVI EREDETŰ FÖLDRAJZI NEVEK

/45 név, 19,9 %/

Ebben a fejezetben a vizsgált terület valamennyi személynévből alakult földrajzi nevét bemutatom, akár alapelemként, akár meghatározó elemként szerepel benne a személynév. Ebben a csoportban is vannak élő és kihalt nevek, de az utóbbiak nagy része is okleveles anyagban nyom¹on²követhető .

A személynévi eredetű földrajzi nevek száma 45, az összes nevek 19,9 %-a. Meglehetősen alacsony ez a szám a köznévi eredetű földrajzi nevekhez képest, aminek magyarázata abban keresendő, hogy a község területének kétharmad része egyházi nagybirtok volt.

Pusztai személynévből alakult földrajzi nevek.

/3 név, 6,6 %/

Pusztai szentnév: számuk 2, 66,6 %

Férfi szentnév: Szentiván, Szent Vid

Mindkettő csak alapelemként fordul elő. Az utóbbi már kihalt név.

Pusztai családnév: száma 1, 33,3 % Sikolya /élő név/
Meghatározó eleme a Sikolyadomb, Sikolyaerdő, Sikolyaszőlő neveknek.

SZEMÉLYNÉV ÉS KÖZNÉV KAPCSOLATÁBÓL ALAKULT

FÖLDRAJZI NEVEK

/42 név, 93,3 %/

A/ Személynévi alapelemű nevek

/2 név, 4,7 %/

Mindössze két név tartozik ide:

Kismegyer: köznévi nagyságmeghatározó előtaggal rendelkező személynév.

Örkény: /puszta/: valószínűleg török eredetű személynév, amelyhez nem minden esetben járul a puszta utótag. A köznyelvben az Örkény ugyanazt a jelölő funkciót tölti be.

B/ Köznévi alapelemű nevek

/40 név, 95,2 %/

A köznévi alapelemű nevek száma jóval nagyobb a személynévi alapeleműeknél: 40 név, az összes személynévi eredetű nevek 88,8 %-a tartozik ebbe a típusba.

A személynévi meghatározó elem szerepe vagy csak identifikálás /kihalt személynevek/, vagy - élő nevek esetében - a valakihez való tartozás kifejezése.

1./ Keresztnévből alakult nevek /9név, 22,5 %/

a/ Férfi keresztnév: számuk 8, 88,8 %;

Jellemző, hogy a 8 névben 6-féle alapelem fordul elő: Pétertő, Andrásvár, Dénestag,

Tibormajor, Györgyháza, Károlyháza, Ivánháza,
Kolostelek

Figyelemre méltó, hogy a ház alapelem mind a három névben birtokos személyraggal szerepel.

b/ Férfi szentnév: száma 1, 11,1 %

Gyűdszentpéter puszta /kihalt név/

2./ Családnévből alakult nevek /31 név, 77,5 %/

Számuk összesen 31, a tulajdonnév és köznévkapcsolatából álló összes nevek 73,8 %-a. E neveket a csak köznévi tagokból állókkal azonos tipológiai rendszerben mutatom be, a köznévi utótagot véve a tipológia alapjául. A személynévi előtagú nevek köznévi alapelemei igen nagy változatosságot mutatnak. Ezért az egyes kategóriákba többnyire csak 1-2 név sorolható.

Természeti nevek

/9 név, 29 %/

a/ Víz név: száma 1, 11,1 %

Alapelem: árok

Meghatározó elemmel: Bonyhecsárok /élő családnév/

b/ Földnevek: számuk 8, 88,8 %

1./ Felszínnevek: számuk 2, 25 %

Alapelemek: völgy, száma 1, sziget, száma 1

Kapcsolatuk a meghatározó elemmel: Buhin völgy,

Torda sziget, /elhomályosult török eredetű név

élő földrajzi nevet alkot/.

2./ Növénynevek: számuk 2, 25 %

Alapelem: erdő, száma 2

Kapcsolata a meghatározó elemmel: Zselezsák erdő
/élő családnév/, Sikolya erdő /kihalt név/

3./ Tréfás hangulatu nevek: számuk 4, 50 %

Alapelem: tag, számuk 2, 50 %; domb, száma 1, 25 %;
erdő, száma 1, 25 %.

Kapcsolatuk a meghatározó elemmel: Janóktag, Bugyogóstag, Baciluserdő, Millendomb.

A nevekből is észrevehető, hogy a családok "csuf-neve" után nevezték el az általuk használt területet. Valamennyi élő név.

Műveltségi nevek

/22 név, 71 %/

Számuk 22, a családnév és köznévi összetételéből alakult nevek 71 %-a. Lényegesen nagyobb számban fordulnak elő a csoporton belül, mint a természeti nevek.

a/ Foglalkozásnevek

Földművelés: számuk 15, 68,1 %

Alapelemek: dűlő, számuk 3, tag, számuk 10, szőlő, számuk 2.

Az alapelem és a meghatározó elem kapcsolata: Csurska dűlő, Bajcsi dűlő, Kálóci szigeti dűlő /elavult nevek/
Leszlényi tag, Magyar tag, Ráctag, Witmantag, Révhegyi tag, Mileticstag, Bársonytag, Purlitag, Merhemtag,

Blaskitag, Merhem szőlő, Sikolya szőlő,

A felsorolt nevek mindegyike élő név, még a középkorúak is ismerik, de jelölő funkciójukat egyre inkább elvesztik - sőt némelyike el is vesztette - a termelőszövetkezet nagy tábláinak létrejöttével.

b/ Létesítménynevek: számuk 7, 31,8 %

Alapelemek: csárda, száma 1; tanya, számuk 3;

ház, számuk 3

Kapcsolatuk a meghatározó elemmel: Szombathelyi

csárda, /a véneki csárdát hívták így tulajdonoságról/

Perl tanya, Benes tanya, Győri tanya, Ácsház, Farkasház, Csiszkeház,

A nevek még ismertek, noha a tulajdonosok már nem élnek, sőt némely esetben a jelölt létesítmény sincs meg.

A TIPOLÓGIA ÁTTEKINTÉSE

Az összes nevek száma: 227

Köznevekből alakult földrajzi nevek:	182	80,1 %
I. Természeti nevek	80	43,9 %
A/ Viznevek	12	15 %
1. Állóvizek	5	41,6 %
2. Folyóvizek	7	58,3 %
B/ Földnevek	68	85 %
1. Felszínnevek	19	27,9 %
2. Talajnevek	23	31,9 %
3. Helyzetviszonyító nevek	1	1,3 %
4. Növény- és állatvilág	21	30,8 %
a/ Egyes növények nevei	14	66,6 %
b/ Erdők nevei	7	33,3 %
5. Birtoklástörténeti nevek	5	7,3 %
a/ A föld birtoklásának alapja	1	20 %
b/ Birtokhatárok emléke	1	20 %
c/ A föld értéke	3	60 %
II. Műveltségi nevek	96	52,7 %
A/ Foglalkozásnevek	77	80,2 %
1. Állattartás	4	5,2 %
2. Földművelés	73	94,8 %
B/ Létesítménynevek	19	19,8 %
III. Képzettársítással keletkezett nevek	6	3,2 %

Személynévi eredetű földrajzi nevek	45	19,9 %
I. Puszta személynévből alakult		
földrajzi nevek	3	6,6 %
A/ Puszta szentnév	2	66,6 %
B/ Puszta családnév	1	33,3 %
II. Személynév + köznév	42	93,3 %
A/ Személynévi alapelem	2	4,7 %
B/ Köznévi alapelem	40	95,2 %
1. Keresztnévből alakultak	9	22,5 %
a/ Férfi keresztnév	8	88,8 %
b/ Férfi szentnév	1	11,1 %
2. Családnévből alakultak	31	77,5 %
a/ Természeti nevek	9	29 %
Víznevek	1	11,1 %
Földnevek	8	88,8 %
- Felszínnevek	2	25 %
- Növénynevek	2	25 %
- Tréfásnevek	4	50 %
b/ Műveltségi nevek	22	71 %
Foglalkozásnevek	15	68,1 %
Létesítménynevek	7	31,8 %

A BELTERÜLET FÖLDRAJZI NEVEI

Győrszentiván utcaneveire vonatkozó feljegyzést, levéltári adatot még a századforduló éveiben sem találtam. Végignézve a Képviselőtestületi közgyűlési jegyzőkönyveket, az 1890-es évtől a következő adatokra bukkantam: 1890-től 1895-ig minden évben feljegyzés készült a község utjairól, amely jegyzőkönyvbe vétetett, noha az utak megnevezésében ez idő alatt változás nem történt. Ezt a jegyzőkönyv-részletet az alábbiakban változtatás nélkül közlöm.

Képviselőtestületi közgyűlési jegyzőkönyv

1890. július 14.

Szentiván község közdülő utainak hálózata megállapítva a képviselőtestület f.é. július 14.-én tartott közgyűlésén.

Az utak megnevezése

Győri ut az ország utig

Péri ut a vaspályáig

Péri ut a vaspályától a határig

Szt. Mártoni ut a péri uttól

Plébános földjétől a szőlőutig

Javadalmasok földje mellett ut

I és II dűlők között ut

II és III dűlők és szőlő mellett

II és III dűlők között

I és II dűlők között /földhosszába/

Szöllőbe vezető ut a vaspályától
Vermektől a vasutig
I II és III és tagok végébe ut
Kenderföldekben temető mellett
Kender földek közepén ut
Temetőtől vasut mellett kertallyán
Szt. Jánosi ut a vaspályán felül
118 és 119 lí tag köz ut a bőnyi határig
Vasuton felül elsődülő végébe ut
Gurdonyi szőlőkbe vezető ut
Szigeti rétekbe vezető ut
Felső szigetbe vezető ut
Kert alatt kelet felől és malom ut
Malom fordulatától a zsombékosig
Malom uttól a kövécs gödörhöz
Zsombékos uttól a vasutig
Zsombékos kuttól az erdőig ut
Vasut mellett Veisz tagjáig ut
Malom ut a Dunáig
Malom uttól a fáslegelő végébe Gönyűi hat.
Fáslegelő derekán átcsapás
Erdő és fás legelő között csapás
Malom uttól az erdőhöz csapás
Erdő szélén ut Veisz ur erdejéig
Erdőben ut Bély ur és 1/4 telkesek közt
1/4 telkes és zsellér erdő közt ut
Zsellér és nagyobb gazdák erdei közt

1/4 telkesek új luczerosa mellett ut
Söpröshegyi dűlő végében ut

Ebből következik, hogy a dűlőutak megnevezésére nagyobb szükség volt, mint az utcanevekre. Az 1903-as községi birtokvázlat a belterületen mindössze két utcát nevez meg: Gurdony utca és Ujsor.

A nép viszont élt a névadás lehetőségével, s a századforduló után kialakuló utcákat, falurészeket névvel jelölte.

Először röviden a falurésznevekről:

A falurészek korábbi megkülönböztetésére szolgált a ma már csak az idősebbek által ismert A l s z e r elnevezés, amely a falu déli részét jelölte. Ellentétes párjáról nem tudunk. A név ma már pusztulóban van, nem használják.

1908 körül kezdődtek az építkezések a falu északi részén. Meggyorsította az erre való terjeszkedést a földreform, melynek során ezen a területen - Kismajornál - olcsó házhelyeket osztottak. Így jött létre az új falurész; Szentistvántelep. Lakóinak száma 1929-ben már kb. 1600. Ez a terjeszkedés ma sem állt meg, a község lakóinak legalább fele él itt, s egyre újabb utcák épülnek.

Az elnevezés T e l e p-re rövidült, s az eredeti Szentistván telep név szinte kihaltnak tekinthető / noha az István-napi bucsut aug. 20.-án ma is megtartják/.

Igy a község belterülete két részből áll: F a l u

elnevezéssel jelölik a régi, eredeti települést, s a szervesen hozzáépült új falurész a T e l e p. Az elnevezés élő és közhasználatu ma is, pedig 1970. július 1-én Gyórszentivánt több községgel együtt Győr városhoz csatolták, 8. kerületként, Győr-Szentiván jelöléssel. Ezt követte szinte valamennyi utcanév megváltoztatása, tekintve, hogy a megnövekedett Győr területén több egyforma utcanév funkcionált. Ekkor a község vezetői megpróbálták olyan elnevezéseket létrehozni, amelyek hagyományon alapulnak.

A nép ugyanis - mindenféle hivatalos elnevezést megelőzve - és élve a névadás lehetőségével, a századforduló után kialakuló utcákat névvel jelölte. Ezek a spontán névadással létrejött nevek ma is élők, sőt - mivel a hivatalos nevek gyakran változnak - eligazító funkcióval rendelkeznek. A legrégebbi - és mai is élő - utdaneveink a következők:

Egysor, Malomsor, Páskomsor, Gurdony, Vasutsor,

Templomsor, Homoksor, Temetősor, Ulica, Kutyaszorító

A nevek spontán névadással keletkeztek.

Közöttük is megkülönböztetünk direkt és indirekt jelöléseket. A d i r e k t nevek az utca alakját, méretét, korát, stb. jelölik, erre kevés példát találunk. Legrégibb nevünk hozható példának: Gurdony, melynek jelentése " zug, kis utca".

Az 1903-as térképvázlaton két utcanév szerepel: a már említett Gurdony és az Ujsor / a mai Molnár ut/.

E csoportba tartozónak érzem az Ulica elnevezést is, amely szintén szűk, kicsi utcát jelölt.

D i r e k t m e g j e l ö l é s

a/ Az utca alakját, méretét, korát jelöli; Gurdony,

Ujsor, Ulica

b/ A föld minőségéről, a környező területről kapta

nevét: Homoksor, Páskomsor

I n d i r e k t n é v a d á s s a l jelölt utcák csoportja:

a/ Az utcában vagy közelében lévő létesítmény a névadó:

Malomsor, Vasutsor, Templomsor, Temetősor, Malom ut

b/ Meghatározó növényzetről: Liliomsor

c/ A házak elhelyezkedéséről: Egysor

d/ Az ut keletkezésének körülményeiről: Vonalut,

Pengősut

e/ Tréfás elnevezés: Kutyaszorító

Helyjelölő funkcióval rendelkező létesítmények: Tűzoltószertár, Pálinkafőző, Zárda

Az előbbieken felsorolt utcanevekkel egy időben keletkezhettek a nagyobb területegységet megnevező **K e n d e r e s** és **K á p o s z t á s k e r t e k** nevek, amelyek a vasút melletti területet jelölték. Mindkét név a jellemző termelési ágból keletkezett, de míg az első - Kenderes - mindenki által ismert és használt név ma is, a másik már az eltűnt nevek közé sorolható, alig néhányan tudnak róla. Lakott terület.

Ide sorolható az **E r d é s z k e r t** elnevezés, amely

a század elején az apátsági főerdész rezidenciáját jelölte /ház, kert, facsemetés/, s a mai Egysori utca - Lehár utca és Ezerjó utca területén volt. Mivel a táj arculata ezen a részen is teljesen megváltozott - lakóterület lett - az elnevezés is feledésbe merült.

Még egy F a i s k o l a volt a községben, a mai Törökverő utca végén, amely még a 1950-es években is facsemetés kert volt. Az elnevezés tovább élt, mint a kert, de ma már csak az idősebbek nevezik így e területet, melynek helyén játszóteret létesítettek.

A századfordulókörül keletkezett elnevezés él tovább ma is a V e r m e k névben. Mély terület a Törökverő utcában. A hagyomány szerint régen, a nádtetős házak korában nem a padláson, hanem e területen egymás mellé ásott vermekben tárolták a tehetősebb gazdák a tavaszi vetőmagot.

Az előzőhöz hasonló elnevezés a K e r t e k a l j a, amely a házak mögötti "kertek" nyugati szélét jelölte.

A név ma is él, noha a táj jellege itt is alapvetően megváltozott.

Itt emliteném meg az Á c s h á z elnevezést, amely egykori tulajdonosáról kapta a nevét, s a ház körüli vizállásos területet is jelölte. A mai Körtér és Ősi utca találkozásánál található. Élő név.

Ugyancsak élő név a S z e g é n y h á z . A mai Törökverő utca végén még látható a putriszerű ház, amelynek mindig volt - s jelenleg is van - lakója.

Tudatos - mesterséges - névadással keletkezett
nevek

A felszabadulást követő évektől 1970-ig, a község
Győrhez csatolásáig a következő utcanevek funkcionál-
tak:

Béke u.	Kossuth L. u.	Vasut u.
Vörös Hadsereg u.	Dobó u.	Kis ut
Felszabadulás u.	Báthory u.	Külső Vasut sor
Szabadság tér	Zrinyi u.	Pengős ut
	József A. u.	Vonat ut
	Hunyadi J. u.	Szőlő u.
	Árpád u.	Kishegy
	Külső Árpád u.	Nagyhegy
	Széchenyi u.	
	Petőfi u.	
	Lenin u.	
	Dózsa u.	
	Vasvári u.	
	Vörösmarty u.	
	Attila u.	
	Hámán Kató u.	
	Táncsics u.	
	Botond u.	
	Bajcsy-Zs. u.	
	Ády u.	
	Arany J.u.	
	Kisfaludy u.	
	Rákóczi u.	

Klapka u.

Lehel vezér u.

Álmos vezér u.

E nevek többségénél a névadás indítéka e s z m é r e, s z e m é l y r e való emlékeztetés. Ezért a felsorolást ilyen bontásban közöltem.

E nevek tartalmuk szerint további csoportokra bonthatók:

- A/ a. Történelmünk régi nagyjainak nevéből keletkezett utcanevek: Árpád u., Álmos vezér u., Lehel vezér u., Attila u., Botond u., Dobó u., Báthory u., Zrínyi u., Hunyadi u., Rákóczi u.
- b. A szabadság hőseinek nevét örökitették meg: Kossuth u., Széchenyi u., Vasvári u., Tancsis u., Klapka u., Dózsa u.
- c. A munkásmozgalom nagy harcosának; politikusainak nevéből keletkezett utcanevek: Lenin u., Bajcsy-Zs. u., Hámán Kató u.
- d. Költőink, íróink nevét használták a névadásra: Petőfi u., Arany u., Ady u., József A.u., Vörösmarty u.
- e. A felszabadulással kapcsolatos fogalmak: Béke u., Vörös Hadsereg u., Szabadság tér, Felszabadulás u.
- B/ a. Az utcában lévő létesítmény a névadó: Vasút u., Vonat u.
- b. Az utcához kapcsolódó esemény a névalkotó: Pengős u., Vonal u.
- c. A művelési területre vonatkozik: Szőlő u.
- d. Térszinforma a névjelölő: Kishegy, Nagyhegy

1970. július 1-vel több községgel együtt Gyórszentivánt is Gyórhöz csatolták. Ezzel a megnövekedett Győr városban ugrásszerűen megszáporodtak az egyforma utcanevek, amelyek így elvesztették identifikáló funkciójukat. Ezért határozat született az utcanevek megváltoztatására. A község - ill. a VIII. kerület - vezetői igyekeztek olyan neveket találni, amelyek a falu múltjával, régi neveivel szoros kapcsolatban állnak, így ezeket részben megmentik a pusztulástól, másrészt viszont biztosítják az utcanév egyediségét.

A hagyományhoz kapcsolódó nevek a következők:

Pince u., Kenderes u., Homokszori u., Páskom ul,
Molnár u., Egysori u., Andrásvári u., Szikes u.,
Kishegy, Nagyhegy, Pengős u.

Személynévből keletkezett nevek:

Váci M.u., Déryné u., Gagarin u., Makarenkó u.,
Pósa Lajos u., Kálmán Imre u., Lehár Ferenc u.,
Egressy Béni u.

Esztétikai indítékkal keletkeztek: Mogyorós u.,

Ezerjő u., Bérányréti u., Buzavirág u., Sugár u.,
Napos u., Kicsi u., Aranyos u., Vadrózsa u.,
Árvalányhaj u.

Eseményhez kapcsolódnak:

Törökverő u., Honfoglalás u., Lőtér u.

A következőkben tekintsük át Győr-Szentiván utcaneveinek változását!

<u>Népnyelvi alak</u>	<u>Régi név</u>	<u>Új utcanev</u>
Templomsor	Béke u.	Váci M. u.
Főutca	Kossuth u.	Déryné u.
Kertekalja	Dobó u.	Gagarin u.
	Báthory u.	Mogyorós u.
	Zrinyi u.	Pince u.
Kenderes u.	József A. u.	Kenderes u.
Vasut sor	Vasut u.	Vonat u.
	Vörös Hadsereg u.	Honfoglalás u.
	Hunyadi u.	Törökverő u.
Homok sor	Felszabadulás u.	Homok sori u.
	Árpád u.	Sugár u.
	Külső-Árpád u.	Lőtér u.
Páskom sor	Széchenyi u.	Páskom u.
Malom sor	Petőfi u.	Molnár u.
	Szőlő u.	Napos u.
	Kis ut	Pósa Lajos u.
Ujmajori u.	Lenin u.	Kálmán I. u.
	Dózsa u.	Ifjúgárda u.
	Vasvári u.	Makarenkó u.
Egysor	Vörösmarty u.	Egysori u.
	Attila u.	Lehár F. u.
	Hámán K. u.	Ezerjő u.
	Táncsics u.	Bárányréti u.
	Botond u.	Andrásvári u.

Gurdony	Bajcsy Zs. u.	Buzavirág u.
	Ady u.	Kicsi u.
	Arany u.	Aranyos u.
	Kisfaludy u.	Egressy B. u.
	Rákóczi u.	Ósi u.
	Klapka u.	Szikes u.
	Lehel v. u.	Vadrózsa u.
	Álmos v. u.	Árvalányhaj u.
	Iskola u.	Vajda J. u.

Változatlan maradt: Kishegy, Nagyhegy, Pengős ut.

III. A FÖLDRAJZI NEVEK SZÓTÁRA

A település határának földrajzi nevei

Akasztófadomb: /B1/ 1816 A PFT közlései alapján valószínűnek látszik, hogy a mai temetődomb északi részét, a pincedombot nevezték így. Elavult név, ma már nem tudunk róla.

Alsó szigeti rétek dűlője: /83/ Hivatalos név.

1853: Gazdák szigetje dűlő /rét, ut, folyóvíz/.

Népnyelvi elnevezés: Sziget /1. ott/ A Kis-Duna hullámtere. Kaszáló, füzes, egyenetlen terület.

Alsóharaszt: /104/ A Haraszt déli részét jelöli a népnyelvben használatos név. Erdős terület: erdősztyepp övbe tartozó alföldi jellegű erdőtársulás, ami ezen a vidéken aránylag ritka /szürkenyár, akác, kocsányos tölgy/.

Alsóharashti ut: /aasóharashtiut/ A Tölösön keresztül Gönyű felé vezető ut az Alsóharaszt és Haraszt-erdő között.

Andrásvár: /116/ Győr szomszédságában terült el Gyód vagy Gyűdszentpéter pusztá, Győrszentiván délnyugati dűlőjében. A pusztát 1404-ben Beremercó Lőrinc a pannonhalmi apátságra hagyta. A XVI. században Szentiván-Gyuk vagy Gyűdszentpéter néven fordul elő /1. ott/. A XVI. század vége felé a pusztán egy kis erődöt emeltek, s róla az

egész területet Gyuk-Földvárnak, Földváraljtőnek vagy András várának nevezték. Ezt nem a szentivániak építették, mert 1529-től a XVII. század közepéig Szentivánnak nem voltak lakosai, a török-dulás elől elmenekültek, s a zavaros időkben nem tértek vissza. Valószínűleg Győr építhette erőd, ill. megfigyelő-hely gyanánt. /1: IV. 368./

Andrásvár nevének eredete ismeretlen, azonban lehetséges, hogy Teuffel András győri várkapitányról kapta a nevét - 1574-75, 1577-1579-ig volt várkapitány - mivel a XVI. század második felében Győr vezető polgárai között rajta kívül egyetlen András nevű sem volt. /12: 286./ Andrásvár olyan tarisznyavár lehetett, mint Kismegyer. Ezekben a várakban lovas előőrsök tartózkodtak, háztartásuk nem volt, hanem tarisznyában vitték magukkal az ennivalót bizonyos időre. Ezért nevezték tarisznávárnak. E lovasok feladata az volt, hogy figyeljék az ellenséget és közeledéséről azonnal hírt adjanak.

Andrásvár körül legelő terület el. Ma: szántó, legelő. /7: 350./

A nyolcszögletes körsánc közelében álló vár romjai néhány évtizeddel ezelőtt még láthatók voltak.

Aranyerdő: /50/ Fenyőerdő a Tölöstől északra. Lehetséges, hogy tulajdonosáról kapta a nevét, ez azonban nem bizonyítható. Aranytag: az erdő mellett elterülő mezőgazdasági tábla.

Baciluserdő: /40/ Tulajdonosának gunyneve után kapta a nevét. Hívták Csókák erdejének is, afákon megtelepedő sok csókáról. Néhány éve kivágták. Jelenleg bozótos, bokros terület a Napsugár utca végén, a nagyhegyi bolt mellett.

Bajcsi dűlő: 1853: szántó.

Elavult név, ma már nem tudnak róla.

Banai utra dűlő: Hecse puszta szántóföldjei között sorolja fel a PFT. /1: V.286/. Ma közelebbit nem tudunk róla. Eltűnt név.

Bársonytag: /30/ Nevét tulajdonosáról, Bársony Béláról kapta. Előtte: Miletics Kálmáné /Mileticstag/. Területe 260 kh. volt. Tanyaszerű település. A század elejétől modern gazdálkodást folytattak rajta. 1959-től a termelőszövetkezethez tartozik. Ide telepítették a juhhodályt. Jelenleg két család él még itt. Hivatalos neve: Ivánháza.

Belsőhelyi dűlő: /B1/ 1853 A belsőségeket, kerteket neveztek így. Ma már nem használt név.

Benestanya: /33/ Erdőtelepről Bársonytagra vezető út mellett terül el. Sik mezőgazdasági terület, erdő, gyümölcsös volt, tanya-épülettel. Jelenleg művelés alól kivont terület, katonai gyakorlóter.

Blaskitag: /22/ A nagyhegyi szőlők és Szarkavár között terül el. Homokos talaju, kb. 40 kh. kiterjedésű akácerdő.

Bodzási dűlő: 1816, 1853: rét, szántó, ut.

Elavult név, ma már nem tudunk róla.

Bonyhecsárok: /32/ Vizlevezető árok a Zsombékosban.

A terület tulajdonosáról kapta a nevét, aki
- a hagyomány szerint - főként azért ásatta az
árkot, hogy töltésén rövidebb uton járhasson ki
a földjére.

Bozótok: /B1/ A név a mai Pince utcát és környékét je-
lölte, amely sűrű bozóttal benőtt terület volt.
Elavulóban lévő népnyelvi név. Már nagyon rit-
kán használják.

Bőnyi erdőre dűlő öregföldek: 1816: " homok birja ".

Elavult név. Valószínű a Görbeföldek egy részét
jelölhette.

Bőnyi határra dűlő tagok: /28/ Hivatalos név.

1853: Szőlők melletti dűlők: szántó, rét, ut.
A Nagyhegytől keletre terül el. Egyik része
szántó, a másik Szarkavár néven ismert. /1.ott/

Bugyogóstag: /65/ A Malom uttól Gűnyű felé 10-15 kh.

homokos terület tanyaépülettel. A tulajdonos
" csufnevről " kapta a nevét. Jelenleg művelés
alól kivont terület: katonai gyakorlótér.

Buhinvölgy: /64/ Kb. 30-40 kh dombos terület a Witmantag
végében két-három tanyasi házzal. Egykori tulaj-
donosáról kapta a nevét. Ma a bőnyrétalapi ter-
melőszövetkezethez tartozik.

Cigánylaposi dűlő: /B1/ 1847

Népnyelvben ma: Cigánylapos. Mélyen fekvő terü-

let volt, melyet gyakran víz borított. Hajdanában cigányok laktak a környéken. A területet feltöltötték, beépítették. Mai neve: Körtér. A név ma is élő, annak ellenére, hogy a névvel jelölt terület a falu centruma lett.

Csapolóárok: /csapoló/ /4/

A Bakonyérhez nem tartozó vizgyűjtő területek víz-elvezetésére szolgál. A század elején építették. A Kert aljai alsó - és felső dűlőn keresztül vezet el a belvizet az Iparcsatornába. Feladata még a Budapest-Bécs közötti vasutvonal két oldaláról elvezetni a tavaszi olvadáskor keletkező belvizet.

Csárdai tagok: /68/ Hivatalos név.

1853: Csárdai kertdűlő: szántó.

A Duna mellett terül el, Gönyűvel határos. Egy része ma a Nagyszentjánosi Állami Gazdasághoz tartozik.

A név eredete: a Dunán kompjárat volt Vénekre, és a kikötőnél egy csárda állt. Róla nevezték el a környező területet. Ezt a részt nevezték erdészháznak is a területén lévő erdészlakról.

Csipkegunyhó: /82/ Kunyhószerű építmény a Szigetben, a Duna hullámterében. Tulajdonosáról kapta a nevét, aki " Szigetpásztor " volt: tavasztól őszig a lekaszált szénát, nádat őrizte.

Csiszkeház: /118/ Hecse nyugati részén ma is látható ház, szérűskerttel. A hagyomány szerint régen itt főztek az uradalmi aratóknak. Tulajdonosáról kapta a nevét.

Csurska dűlő: 1811 Eltűnt név.

Dénes tag dűlő: /85/ Hivatalos név.

Az Alsó szigeti rétek, a Téglavető akácos és az országut között terül el. Egykori gazdájáról kapta a nevét. Ma a termelőszövetkezet kertészete található itt. Köznyelvi neve: Dénestag.

Dinnyéskerti dűlő: 1853: szántó. A nevet ma már nem ismerik. Eltűnt név.

Ebédlátó domb vagy hegy: /37/ 1816; 1867

Ma már csak az idős emberek emlékezetében él a név. A mai Homokszori utca és a vasút közötti homokos területet jelölte. Az 1867-es határbebecslésből: " A Zsombékosai és Szőlő uti dűlők között fekvő, a térképen 4. számmal jelelt az ugynevezett ebédlátó domb és gyepség . . ." /PhL/

A név eredete: a hagyomány szerint innen figyelték az aratók, hogy hozzák-e már az ebédet.

Első dűlő: /12, eesőosztál/ hivatalos név.

1853: Első öreg dűlő. Népnyelvben használatos neve: első osztál. Szántó. Jó minősége /aranykorona-értéke/ és a faluhoz való közelsége indokolja nevét. A vasut és a Második dűlő között terül el.

Erdésház: /74 erdészház/ A Csárdai tagok területén található az Ml-es országot mellett. Ma is erdész lakik benne.

Erdei tanyák: - Erdőtelep: /67/ Sik, erdős terület az Ml-es országutatól délre, a Nagyszentjánosi Állami Gazdaság gyümölcsöse mellett. 8-10 elszórtan lévő házból álló település.

Ereszkedő domb: /Bl/ Enyhén lejtős domb volt a Vörösmarty és az Attila utca között. Ma lakott terület, utcák. A név eltűnőben van.

Esztergető pusztá: /88/

A név okleveles előfordulása: V

Vzturgatw poss. /1337. Lajtafalv. llt. Dóczyana
Capsa lo.f. 31. n. 16./

Villa Wzturgatu /1360. Pannonh. főapáts. házi llt.
XLVIII. c./

Eztergathew /Nemes nevében 1471: Dl. 17249./

Eztergethew /1472: Haz. Oklt. 434./

Istergethew /Nemes nevében 1471: Lajtaf. 1.

Illésházy: Lad. 20. f. 8.n. 41./

1658: Esztergető; 1864: Esztergetősi pusztá

Isztergatő --- Isztergető --- Esztergető

/3: III. 550./

A középkorban még falu, a XIX. század közepén pusztá a Kis-Duna mentén, Győrtől északkeletre, a mai Likócs Duna felé eső részén. Maga a név: Iszterga+tó, Eszterge+tó is azt bizonyítja, hogy folyó mellett terült el.

Jelenleg Likócsban egy utcanév őrzi emlékét.

Ér: /79/ Kis vízfolyás, amely a Királyszigetnél
torkollik a Dunába.

Farkasház: /58/ Egyedül álló kis ház volt a Merhem-
tagtól délre lévő erdőben, amely tulajdonosáról
kapta nevét. 1970-ben lebontották.

Farkasusztató: /71/ Holt Dunaág Torda és Vének között,
amelyet közárással zártak le.
Okleveles anyagban 1435-től fordul elő. /18:26./
Élő név.

Fás legelő dűlő: /61/ Hivatalos név.

1853: Öregkapolnai dűlő: szántó.

Mai népnyelvi elnevezése: Nyilasok /1. ott/

Ma főleg fenyőerdő.

Fejéregyház: /132/ Táplány pusztája régi neve.

Oklevélben először 1220-ban szerepel: "Terra
Feyreghaz" . Az elnevezés oka: a faluszerű tele-
pülésnek temploma is volt, melynek falai fehérek
voltak. 1220-ban a Töttöszyek birtoka, később
Theutheusy Domokos átadja a szentmártoni apátság-
nak. A XIV. században a Héderváryak tulajdonaként
említik. A törökvilág alatt Fejéregyháza elpusz-
tult, nyoma sem maradt. Neve a XVII. századig
Fejéregyháza, de Félegyházaként is előfordul.
A XVII. század elején Grebechy Gáspár, Győr
megyei alispán elfoglalja Félegyháza pusztája fe-
lét és azt Táplán földje néven Kisbarátni lévő
birtokához csatolta. /1. Táplán/ /6: 129-131/

Ma eltűnt név.

Felső szigeti rétek dűlője: /87/ A Kis-Duna hullámtere az országutig, az Alsó szigeti rétek dűlője mellett. Népnyelvben használt neve: Sziget. Kaszáló, füzes, egyenetlen terület.

Fenyves: /44/ Népnyelvi név. Hecse pusztája északi részén terül el, újabb fenyőerdő-telepítés.

K i s f e n y v e s: Ujmajortól északkeleti irányba vezető út két oldalán elterülő fenyőerdő.
N a g y f e n y v e s: A falu szélénél kezdődik, régebbi telepítés. Kb. 70 éves feketefenyőkből álló erdő. Élő nevek.

Formátlan: /51/ Az Aranyerdőtől az M1-es országutig terjed. Erdő és mezőgazdasági terület. Szabálytalan alakjáról nevezték el.

Forrás kuti föld: 1816. Eltűnt név.

Valószínű a Zsombékos egy részét jelölte, mert itt - a visszaemlékezések szerint - 1927-ben még működött egy olyan melegforrás, amely még 30 fokos hidegben sem fagyott be.

Forrási rét: 1867 Eltűnt név.

"Innend ugyan Keleti irányban halladva az ugynevezett fertályos gazdáknak körülárkolva lévő ugynevezett forrási rétjei általában 4000 négyszögölével méretnek..." /az 1867-es határbecsülésből,
PHL/

Galagonyás: /57/ A Zselezsákerdőtől Gányú felé eső

terület. Ritka, nagyon régi tölgyerdő, amelynek alja galagonyával sűrűn benőtt bozótos, ezért a vaddisznók kedvelt tartózkodási helye.

Gazdák erdei dűlő: /55/ Hivatalos név.

Népnyelvi elnevezés: Gazdák erdeje. A módosabb gazdák erdőrésze volt. A Kisebb gazdák erdeje mellett megy ki a nagyszentjánosi határig.

Erdő, főleg akácos.

Gólyarét: /3/ Hivatalos név.

Nedves, mocsaras rét volt, régen biztosan sok gólya is volt ezen a vidéken, és erről kapta nevét. Ma nincsenek gólyák a faluban.

Rét, egy része lakott terület: Árpád utca.

Sóstóval határos.

Göböljárási rét: Kismegyer rétjei között sorolja fel a PFT. /1: V.291./ A név valószínű annak az emléket őrzi, hogy Kismegyer mellett ment el az az ut, amelyen a hizott marhákat, göböllyöket Pest-ről és környékéről a nagy győri vásárookra hajtották a középkorban. Eltűnt név.

Gönyüi uton aloli tagok vagy Gönyüi uton aloli dűlő:/66/

Hivatalos név. 1853: Uraság erdeje és az Alsó laposi dűlő egy része. Ma a Csárdai tagok folytatása Gönyü felé. Ismertebb neve: Károlyháza.

Homokos, néhol kavicsos terület. Szántó, erdő.

Görbeföldek: /15 görbeföldek/

1853: Görbeföldeki dűlő.

Hivatalos neve: Szőlőn felüli tagok. /1. ott/
A Második dűlő folytatása kelet felé a Nagyhegyig. Nevének eredete: a területen nagy hajlás van és ezért nem tudták derékszögben osztani, mint a Második dűlőt. Szántó.

A népnyelv szükségesnek tartotta a kb. 170 kh terület kisebb részeinek megnevezését, ezért egy részét Kisgörbefuldeknek, másik részét Nagygörbefuldeknek nevezte el.

Népnyelvi név.

Gulakut: /105/ Legelő Hecsén. Ma is élő név. Egy része a Katonaság gyakorlóteréhez tartozik.

A név eredete: a legelőn kut áll vályuval az itatásra.

Gunyhó dűlő: Hecse pusztá szántóföldjei között sorolja fel a PFT a XVIII. századból. /1: V.286/
Ma már nem tudnak róla.

Gyöpre dűlő: Kismegyer szántóföldjei között említi a PFT a XVIII. században. /1: V.295/.

Györgyháza: /21/ A Bőnyi út mellett fekvő terület. Uradalmi épület állt itt és cselédházak. Ma a Nagyszentjánosi Állami Gazdasághoz tartozik. Szántó.

Győri határra dűlő: Hecse pusztá szántóföldjei között sorolja fel a PFT /1: V.286/ A név eredete: Hecse pusztá Győr felé eső részén terült el. Eltűnt név.

Győri határ hosszában nevű dűlő: Kismegyer szántóföldjei között sorolja fel a PFT /1: V.291/

Eltűnt név.

Győri tanya: /78/ Az M1-es országut és a Duna között található. Előtte: kanászház néven ismert, a főapátság sertéstelepe volt. A földreform után Győri Pál kapta meg, róla kapta jelenlegi nevét. Ma a termelőszövetkezet baromfitelepe. Egy részén az ATEV gyártelepe épült.

Győri uti dűlő: 1811

Az 1853-as urbéri összeírásban még szerepel.

/Szántó, országut/ Eztűnt név.

Gyűdszentpéter pusztája: /114/ Győr szomszédságában terült el Gyód vagy Gyűdszentpéter pusztája, Győrszentiván délnyugati dűlőjében. A pusztát 1404-ben Beremerco Lőrinc a pannonhalmi apátságra hagyta. A XVI. században Szentiván-Gyuk vagy Gyűdszentpéter néven fordul elő. A XVI. század vége felé a pusztán egy kis erődöt emeltek, s róla az egész területet Gyuk-Földvárnak, Földváraltónak vagy András várának nevezték /1. Andrásvár/.

A név okleveles előfordulása:

Villa Guud /1235 körül: Árpádk. új okmt.II.15/

Gywd /1355: Pannonh. főapáts. orsz. llt.23.sz/

Poss. Gyud /1375: Pannonh. főapáts. házi llt.

XX. E./

Azonos lehet ezzel az 1404-ben a következő nevek alatt feltűnő pusztult helység:

Poss. Gyudyzenpetur /1404. Pannonh. főapáts.

házi llt. XII. G./

Poss. Gyodizenthpetur /1404. uo./ /3:III.549./

Hajdu rét: /134/ Kismegyer rétjei között sorolja fel a PFT, a XVIII. században. /1: V.291./ Eltűnt név.

Haraszt: /101/ Hecse puszta Ujmajori részén található a Zsellér legelők mellett. Homokos, szikes talaju. Legelő, fás terület volt. Ma: erdő /akác, fenyő/
Egy része lakott terület: Kálmán Imre utca.

Haraszterdei dűlő: /47/ 1853: erdő

Hivatalos neve: Zsellér legelő dűlő. Szántó.

Mai népies elnevezése: Kisföldek.

Harmadik dűlő: /14/ Hivatalos elnevezés.

1853: Harmadik öreg dűlő. Népnyelvi név: Harmadik osztál. Szántó. A község legmagasabb határrésze. Kevésbé jó minőségű föld, mint az első osztály. Az Első-, Második-, Harmadik osztály egymás után következnek területileg is.

Hármashatári dűlő: 1811

1853: szántó, rét. Elavult név. Valószínű az előbb említett Harmadik dűlőt jelölhette. Nevének eredete: a bonyi-, péri-, szentiváni határ érintkezésénél volt.

Hecse puszta: /110/ Mai hivatalos elnevezés.

A név okleveles előfordulása:

Heche: Hucche /1235 körül, Árpádkori Új Okmt.

II. 15. 17./

Utraque poss. Hechee prope civitatem Jauriensem

/1346: Anjoukori Okmt. IV. 626./

Poss. seu. pred. Hecze, Heccze /1464-5: Dl.

1615o, 16o65/

Heccze poss. /1476 Lajtafal. Illésh. Dóczyana

Cap. 1o. f. 2. n. 13/

/Id: 3: 549./

Ma Hecse néven puszta, Győrtől keletre. Falu volt a hasonnevű puszta helyén. Eredetileg Hecse és Urukang is a királyi személyi javadalmak közé tartozott. /9: 28./

1172-ben Konrád, III. István király jobbágya mint praediumot a pannonhalmi Szent Márton egyháznak adta. 1234-ben IX. Gergely bullája szintén mint apátsági birtokot említi. /4: 553./ "1282-ben Erb fiaí a szolgagyőri várnak bizonyos 2 ekényi földjét, mely Hechének neveztetik a Győr|megyében fekszik, IV. Lászlótól adományul kérik. Kérelmőket azzal indokolják, hogy az említett föld a tatárjárás óta üresen áll és elhagyott állapotban van." /Czech kéziratai 7.kötet 38.o. MTA kéziratárában/.

A puszta legelőjét 1711-től 1715-ig a győrszigeti polgárok bérelték, 1727-től 1754-ig Győr város.

Hecse szántóföldjei a XVIII. században:

Kövecses dombra dülő, Első dülő, Második dülő,

Harmadik dűlő, Gunyhó dűlő, Konkoli dűlő,
Ut által dűlő, Győri határra dűlő, Banañ utra
dűlő /1: V.286./

E dűlők Győrszentiván határába olvadtak be.
Hecse puszta területe 93 kh volt. Szántó, rét
legelő. Hecse nyugati részét 1960. január 1-től
Győrhöz csatolták. Győr üzemei, gyárai egyre
inkább erre terjeszkednek.

Hevesi dűlő: 1853: szántó, rét. Eltűnt név.

Homoki felső tagok: /41/ Hivatalos név.

Határos a Kisebb gazdák legelőivel. Mélyebb
rész, vizállásos terület volt. Egy része erdő-
sitett, másik szántó. A szőlőtelepítés is meg-
kezdődött.

Homokgödör: /B1/ Homokbánya volt a falu északi szélén.

Ma már a belterülethez tartozik /Attila utca
vége/. Már nem használják, de a mély gödör meg-
van, látható.

Homoki és véneki dűlő: /38/ Hivatalos elnevezés.

A Zsombékossal határos, homokos terület.
Az 1940-es évektől szőlő, gyümölcsös, szántó,
addig bogáncsos, puszta terület volt. Nevének
eredete: homokos terület s a rajta keresztül menő
ut Vénekre vezet.

Ivánháza puszta: /30/ Bársonytag hivatalos neve.

Hajdani tulajdonosáról kapta nevét.

Ivánháza - Mileticstag - Bársonytag.

Janóktag: /59/ Népnyelvi név.

A Nyilasok egy része. Szántó. Lengyel Mátyás földje volt, az ő "csufnevére" kapta nevét.

Jegyzőtag: /127/ A mindenkori jegyző volt, a Második osztály végében. Szántó. A név lassan az eltűnt nevek közé sorolható.

Katonaság gyakorlótere: /107/ Lőtér Hecse pusztá Gulakut nevű dűlője mellett. Erdősáv határolja.

Kálóci szigeti dűlő: /89/ 1844: Lakószigeti dűlő - Lakósziget. Likócs folytatása a Duna mellett Szentiván felé. Ma az Állami Erdőgazdaságé. Erdős terület.

Kanális: /117/ Andrásvár előtt mélyen fekvő vízállásos terület. Esős időben valóságos tó keletkezik ezen a helyen. Népnyelvi elnevezés.

Kanászerdő: /97/ Az M1-es országút déli oldalán a Kanászházzal szemben idősebb akácerdő. Népnyelvi név.

Kanászház: /84/ Az M1-es országút és a Duna közötti területen /a véneki átjáró közelében/ volt a főapátság sertéstelepe. Itt állt a kanászház is. Jelenleg a terület egy része baromfitelep, másik részén az ÁTEV üzeme működik.

Kántor-föld: /125/ A mindenkori kántor használatában volt. A Második osztály nyugati oldalán terült el. Szántó. A név eltűnőben van.

Kápolnai dűlő: 1816, 1853 A Kertaljai felső dűlő északi oldalát jelölte. Eltűnt név.

Kápolnadomb: /109/ Andrásvártól keletre a falu szélén kis kápolna állt. Erről kapta a terület a nevét. A kápolna már régen nincs meg, a név is eltűnőben van. Szántó.

Károlyháza: /69/ 1. Gönyői uton aloli tagok.

Ma a Nagyszentjánosi Állami Gazdaság külön Üzemegysége.

Kenderes: /11/ 1853: Kenderföldeki dűlő.

A név eredete: mélyen fekvő terület volt, melyet kenderáztatónak használtak. Ma a vasutállomás melletti lakott terület. Élő név.

Kerekes: /B1/ Erdő volt a falu szélén, mélyedékes terület, és legelő. Ma már belterület, az Egysori ut és a Makarenkó ut vége. Eltűnőben lévő népnyelvi név. /Származása: kihalt köznévből: K e r e k = erdő/.

Kerek tóra dűlő: 1811, 1816: "Viz birja"

Az Andrásvári dűlő északi oldalán kisebb tó volt. Ma: szántó, rét. Elavult név.

Kert aljai alsó dűlő: /9/ Hivatalos elnevezés.

1853: Alsókertaljai dűlő: rét, legelő, tó.

Népies neve: Kistagok /1. ott/ A vasuttól észak felé terül el. 1904 táján itt épült ki a Templomsor /ma: Váci utca/ Egy része szántó.

Kert aljai felső dűlő: /5/ Az Alsó dűlő folytatása nyugat

felé. Csapolóárok vonul át rajta, ez vezeti el a belvizet az Iparcsatornába. Népies neve: Sóstó.

Kertvárosi dűlő: /94/ Hivatalos név.

A főapátság legelője volt. Később a kormány elvette, és Győr mellett "kertvárost", villatelepet akart létrehozni. 1944 előtt parcellázták fel. A háború a terv kivitelezését megakadályozta. A volt kisvasuttól az országutig terjed. A kertváros terve napjainkban megvalósult.

Keskeny dűlő: 1853: szántó, ut.

Valószínű a Hecsei határban volt, pontos helyét nem tudjuk. Eltűnt név.

Királysziget: /76/ 1853: Királyszigeti dűlő

A Kis-Duna szigete, fás kaszáló.

Kisebb gazdák erdei dűlő: /53/ Hivatalos elnevezés.

A Zsombékosi dűlő felé eső részét Söprűshegynek nevezik. /1. ott/ A Zsombékosi alsó tagokkal határos. Jelenleg erdő, főleg akácos.

Kisebb gazdák legelői: /43/ Mai hivatalos elnevezés.

1853: a Felső- és Alsólaposi dűlők egy része, legelő, rét, ut, tó. Mély, lapos terület.

Népies elnevezése: Páskom /1. ott/ Egy része: Páskom utca; homokos terület, szántó, szőlő.

Kisföldek: /48/ /kisfődek/ A Zsellér legelő dűlő népies elnevezése. Szántó.

Kishegy - Kishegyi dűlő: /98/ 1853: Haraszt erdőtől

dűlő - a zselléreké volt. Homokos terület, néhol futóhomok. Főként szőlő, gyümölcsös, kis része szántó. A Kálmán Imre utca folytatása az országutig.

Kiskuti dűlő: 1847, 1853 A Hecsei határszél.

Ma: a Katonai gyakorlótér és a Reptér egy része.
Gyórhöz tartozik. Itt épült fel a Magyar Vagon-és
Gépgyár új gyáregysége.

Kismajor: - Kismajori dűlő /2/

1853: Andrásvári dűlő: szántó, legelő, major.

A főapátság korában erdészlak is állt itt. Ma a
falunak egyik központi része: Körter, Egysori utca,
Sugár ut.

Kismegyer: /133/ Hivatalos név. Egy kis község neve, amely
szintén Gyórhöz tartozik.

A név okleveles előfordulása:

...in maiori Meger /1252: Haz. okmt. VI. 71.

1266: Dl. 3634./

Megere /1375: Pannonh. főapáts. házi llt.Ll.E/

Megyer capelle s. trinitatis in Jaurino

/1494: Engel. i.h. 29. 1./

Nevét a Megyer törzsnemzetségtől nyerte, noha a
törzs állandó telephelye nem itt volt. Árpád
nemzetsége a Közép-Duna két partján húzódó Sár
vidéken, a későbbi Fehér megye földjén, Tolna és
Veszprém szomszédos területein szállt meg.

/14: 41./ Kálmán Béla szerint "...csak ott talál-
hatók Megyer helynevek, ahol más törzs szálláste-
rületén a Megyer törzs töredékei telepedtek le."

/17: 167./

1220-ban Megyer egy részét Merena vagy MegXer György

birtokolta. /Árpádk. uj Okmt. 1. 17o/ 1347-től Félkert

néven is előfordul, de a XVI. századtól ismét Megyer néven találkozunk vele okleveleinkben. A XIV. században a Héderváry János által a székesegyházhoz épített Szentháromság Kápolna alapítványi birtoka. Megyer is a káptalan földesuri hatósága alá tartozott, mert taksát fizetett a káptalannak. /15o7/

/Győri káptalan számadó k. I.köt. 183-2o1.lap/

Az 1518-i adórovás Győr területrészei között sorolja fel Meghert /Megyer/. Győr ostroma alatt elpusztult.

/4: 554./ A XVII. században épült rajta a Tarisznnyavár, Győr védelmére. /Tarisznnyavár elnevezés: 1.

Andrásvárnál /A pusztán Saighó pannonhalmi főapát 1724-ben tehenészetet állittat fel, malmot létesít, és helyreállittatta a halastavat. /1: V.288/

A helytörténelmi érdekessége, hogy 18o9-ben József főherceg, mint a fölkelte nemesség vezére, a kismegyeri kápolnából vezette a győri ütközetet. /4:554/

Kismegyer szántóföldjei a XVIII. században:

Győpre dülő /a kápolna alatt/

Közép dülő /a szentiváni ut mellett/

Győri határ hosszában nevű dülő

Szentiványi ut hosszában nevű dülő

Sas-hegye dülő, Pulva földek

Kismegyer rétjei: Köles tóra dülő, Mesterrét,

Göböljárási rét, Hajdu rét, Pap rét

Kismegyerén folyik keresztül a Pándzsa ér./1:V.291/

A kismegyeri csata
emlékműve

Kismegyeri utra dűlő: 1811 Eltűnt név.

Kisrét: /112/ Népnyelvi elnevezés. Andrásvártól a Duna felé eső terület. Rét, egy része szántó.

Kistag: /10/ A Kertaljai alsó dűlő népnelyvben használatos neve. /1. ott/ Egy része ma: Váci utca. A vasut és a Váci utca között terül el, a Kertaljai felső dűlő mellett. Nagyobb része szántó.

Kisvasut: /B1/ A győri ágyugyártól vezetett a keskeny nyomtávu "kisvasut" a Malom utig, ahol a lőtér volt. Itt próbálták ki az ágyukat. E területen még ma is láthatók a beton figyelők, a d e k u n g o k. A gyár megszűntével a kisvasutra sem volt szükség, felszedték. Jelenleg: kavicsos ut.

Kolostelek: 1890 Eltűnt név.

Kompjáró: /73/ A Vénekre vezető szekérut folytatásaként átkelőhely a Dunán, a Királyszigettől nyugatra.

Konkoli dűlő: Hecse pusztá szántó földjei között sorolja fel a PFT a XVIII. században. /1: V.286/
Eltűnt név.

Kolerasziget: /75/ Erdővel borított kis sziget Vének és Torda sziget között. Népnyelvi név.

Kölestő: /137/ Kismegyerén volt, az 1903-as térkép még jelöli. Eltűnt név.

Kölestóra dűlő: /138/ Kismegyer rétjei között sorolja fel a PFT a XVIII. században. /1: V.291/
Nagybaráttal határos. 1954 áprilisától hozzá is csatolták. Nevének eredete a hagyomány szerint:

mély, vizes terület volt s nem lehetett előbb és mást vetni, mint kölest.

Kövecses dombra dűlő: Hecse pusztá szántóföldjei között említi a PFT /1: V.286/ Ma közelebbit nem tudunk róla.

Középdűlő: Kismegyer szántóföldjei között sorolja fel a PFT /1: V.291/ Eltűnt név.

Község földje: /128/ A Kántorföld és a Jegyzőföld után következett a Harmadik osztály nyugati oldalán. Szántó. A föld haszna a községé volt.

Külső és belső szélestői föld: 1853

Hecse pusztához tartozott; kert, szántó, rét.
Eltűnt név.

Lakók likócsi földjei: /91/ 1853

Ma is ismert név. Likócs folytatása Gönyű felé.
Egy része beépített terület, a többi szántó.
Gyórhöz tartozik.

Lakószigeti dűlő: /89/ 1844 1. Kálóci szigeti dűlő.

Leszlényi tag: /24/ A Bőnyi határra dűlő tagok egy része. Leszlényi Artur tulajdona volt. Ma a Nagyszentjánosi Állami Gazdaságé. Szántó, erdő, szőlő. Jelenleg is még négy család lakik itt.

Létrásárok: /63/ Erdőrész a gönyői határnál. Népnyelvi név, melynek eredete ismeretlen.

Likócs: /90/ A mai Likócs helyén régen Szent Vid nevű - ma már elpusztult - helység állt. /1. Szent Vid/ Határának nagy része a bácsai és a

szentiváni határba olvadt be, a fennmaradó rész Likócs néven ismert. A Likócsn név eredete: a néphagyomány szerint a területen látható gödrök, halmok a török tábor és sátrak helyei. Ezeket a gödröket l i k ó c s o k-nak hívták. Erről kapta az egész terület a nevét.

Ráth Károly szerint "a győri várbástyák építésekor a bástyafalak közé és a boltívek fölé részint a Szent Vidi pusztáról termelték ki a földet, ezáltal ez a hely igen elgödrösödött, így később a Likócs név ragadt rá. "Ezt az adatot oklevélből meríti. /19:29./

1864: "Likócsi kenderföldek éspedig azért nevezetik Likócsnak, mivel nagy likak vagy gödrök vannak bennük." /18:53./ Jelenleg Győr keleti széle a Duna mellett.

Lőtéri árok: /108/ A lőtér szélén húzódik, jelzi, hogy meddig van a lőhatár. Árok, erdő.

Magyari tag: /120/ Hivatalos neve: Dózsa tag.

A hajdani tulajdonos nevét őrzi az eltűnőben lévő név. Sik, mezőgazdasági terület.

Malom ut és fás legelő közti tagok: /49/ Hivatalos név.

A Fás legelő folytatása. Kavicsos homok. Egy része erdősitett. Ma a terület nagy része az Állami Erdőgazdaságé.

Malom uti dűlő: /103/ Hivatalos név. A Fás legelő dűlő után következik. Nevének eredete: ezen az uton mentek a dunai vizimalmokhoz gabonát őrletni.

Marhalegelő: /106/ A falu északi széle és a Fenyves közötti területet jelölte a név. Itt legeltették a község szarvasmarháit. Jelenleg művelés alól kivont terület, a likócsi lőtérhez tartozik 1975 óta.

Második dűlő: /13/ 1853: Második öreg dűlő
Népnyelvben használatos neve: Második osztály /másodikosztál/ Az Első dűlő folytatása dél felé. Szántó.

Merhem szőlő: Merhem tag: A Fás legelő dűlő egy része. Szántó, szőlő volt. 1973 óta művelés alól kivont terület /katonai gyakorlóter/. /62/

Mestertag: /126/ A mindenkeri iskolamesteri javadalomhoz tartozott. A Második és Harmadik osztály délnyugati szélénél található a Kántorföld és a Jegyzőtag között.

Mesterrét: Kismegyer rétjei között sorolja fel a PFT a XVIII. században. /1: V.291/

Mileticstag: /30/ Tulajdonosáról kapta a nevét.
/1. Bársonytag/

Millendomb: /B1/ Az ott lakók gunyneve után kapta nevét. Kis homokdomb volt. Ma már belterület, Bárányréti utca.

Némethegy: /115/ Hecse pusztá legmagasabb része.
Nevének eredete: németek szállták meg egy időben, figyelőhelyük volt. Ehhez a területhez tartozik az Örökföldek egy része és az Újtelep.
/1. ott/

Nagyhegy: /18/ 1. Öregszőlők.

Nyilasok: /6o/ Népnyelvi név. 1853: Öregkapolnai dűlő

Hivatalosan használt neve: Fás legelő dűlő.

A név eredete: a hagyomány szerint a hosszú, nyult terület - mint egy nyíl - kettévágja a Kisebb gazdák legelőit. Valószínű azonban, hogy az ősi nyilas osztás emlékét őrzi a név. Szántó, legelő.

Öregföldi dűlő: 1853: szántó, ut. Ma már az eltűnt nevek közé tartozik. Valószínű a Hecsei határban volt.

Öreg kapolnai dűlő: Az 1816-os árendába adásban és az 1853-as urbéri összeírásban még szerepel, mint szántó. Eltűnt név. Valószínű a Hecsei határban volt.

Öreg szőlők: /18/ Homokos terület. Szőlő, gyümölcsös, szántó, akácos. Nevezték Kecskeméti szőlőhegynek is /személynévről/. Ma a népnyelv Nagyhegynek nevezi. A név eredete: a falu délkeleti határán, dombos területen van.

Örkényi dűlő: 1811-es Conscriptio: "homokos, senkinek sem kell." Eltűnt név. Valószínű a Harmadik dűlőt jelölhette.

Örkénypusztá: /2o/ 1o-15 házból álló tanya Györgyházával szemben a Bőnyi ut mellett. Kialakulóban van itt is egy győri zöld övezet. Köznyelvi alak: Örkény. Valószínű török eredetű személynév vált földrajzi névvé. /16:154/

Palacki: /19/ Uradalmi tag volt néhány cselédházzal.

Ma: szántó. A Nagyhegy után található Bőny-Nagyszentjános irányában. Képzettársítással keletkezett név: a föld alakja idézi fel a hasonló tárgy nevét. Népnyelvben élő név.

Pandur erdei dűlő: Pandur erdő /Népnyelvi név/ /129/

A Sashegy mellett kis kerek erdő. A név eredete: a hagyomány szerint a pandurok cigányokat vittek Pannonhalmára, törvény elé és itt az erdőnél megpihentek, ettek. A cigányok ezt kihasználva paprikát szórtak a pandurok szemébe, s a zűrzavarban megszöktek.

Pándzsa ér: /135/ Kismegyerén található kis vízfolyás.

Pap rét: /136/ Kismegyer rétjei között említi a PFT
/1: V.291/ Az 1903-as birtokvázlaton még szerepel.

Paptag: /124/ Az Első osztály nyugati oldalán található. Római katolikus lelkészi javadalom volt. Népnyelvi elnevezés. Szántó.

Paradicsomos: /93/ Szántó Hecse pusztán. Újabb keletkezésű népnyelvi név: éveken keresztül paradicsomtermelő terület volt.

Páskom: /42/ 1. Kisebb gazdák legelői. A név eredete: valószínű a latin pascuum = legelő szóból származik. Vidékünkön gyakori név. /1. Kázmér i.m./

Pásztorház: /17; 99/ A Nagyhegy és a Kishegy elején is volt egy-egy pásztorház. Szőlőpásztorok laktak benne.

Perl tanya: /7/ A mai Váci utca végén régi tanyaház.

Ma is laknak benne. Régen kb. 10 kh rét és
20 kh szántó tartozott hozzá.

Pétertő: /80/ Holt Duna-ág a Királyszigettől nyugatra
eső hullámtérben.

Pincedomb: /B1/ Élő népnyelvi elnevezés. A mai temető-
domb északi része. A domb alatt nagy pince van,
amelyet a századfordulón építtetett egy győri
borkereskedő. Ma a termelőszövetkezet használá-
tában áll.

Pulva földek: Kismegyer szántóföldjei közé tartozott.

/PFT 1: V.291./

Purli tag: Purglitag: /26/ Egykori tulajdonosáról,
Purli Katalinról kapta nevét. Ma a Nagyszent-
jánosi Állami Gazdasághoz tartozik, állattar-
tásra használják.

Ráctag: /131/ Tulajdonosáról kapta nevét. Sashegy déli
részén helyezkedik el. A major körül fás liget
található.

Rejcsur: /39/ A Homoksor déli részét nevezték így.
Hasznavehetetlen homokos terület volt, s ide
hajtották a nagygazdák a csikóikat, ahol sza-
badon mozoghattak /rejcsurozhattak/.

Remenáris földek: /123/ Szántó Hecse pusztán a Bőnyi út
- vasút és Tibor major között. Ma a termelő-
szövetkezet használja. Nevének eredete ismeret-
len.

Révház: /73/ Duna melletti terület. Nevének eredete: átkelőhely volt itt a Dunán és révház. Ma erdőszlakás.

Révhegyi tag: /121/ Hecse puszta nyugati része. 1853: Belső és külső széles dűlő egy része. Ma is használatos nevét egykori tulajdonosáról kapta. Területe: 135 kh volt. Ma a termelőszövetkezet sertéstelepe és szántó-terület. Élő név.

Ritka akácos: /ritka agácis/ /102/ Ujabb telepítésű akácerdő, melyben ritkán, egyforma távolságra ültették a fákat. Az Erdőgazdaság tulajdona. A Malom ut közelében lévő terület.

Rohadtsarok: /92/ Hecse puszta északnyugati sarkát nevezte így a népnyelv, mivel a vihart, esőt hozó sötét felhők leggyakrabban arról jönnek. Bokros, galagonyás erdő volt.

Rókaliki dűlő: 1853: szántó, rét. Eltűnt név.

Rókadomb: /52/ A Haraszt egy része. Homokbuckás terület, ligeterdővel /akác, nyár/. Érdekességként említem, hogy a homokbuckák tetején árvalányhaj nő, ami környékünkön máshol nem található, s ezen a vidéken különlegességnek számít.

Salétromos: /B1/ Az 1867-es határbebecsülésből: "A fentnevezett S a l é t r o m o s mellett és a kertek háta mögött lévő gyepség ... a kertek meghosszabbításául fog szolgálni." Eltűnt név.

Az utóbbi időkben e területet a népnyelv
S z a n i t r á s k e r t e k néven ismerte.
Ezt a nevet is csak az idős emberek ismerik, de
ők sem használják. Szanitrások: a néphagyomány
szerint a m ó r v e t ő k horvát elnevezése.
Arra az időre utal a név, amikor a község lakói
között már alig voltak horvátok, s ők e terüle-
ten vályogvetéssel foglalkoztak.

Ma: belterület, Körtér.

Sashegye dűlő: Kismegyer szántóföldjei között sorolja
fel a PFT a XVIII. századból /1: V.291/.

Sashegy: /130/ Győrtől délkeletre a mai Sashegy
puszta helyén feküdt Sashalom, melynek nevét
először egy 1220-ból származó oklevél említi,
mint Örkénnyel és Megyerrel szomszédos helyet.
Birtokosa a pannonthalmi apátság. Kis település
lehetett. Pusztulásának oka ismeretlen. 1518-ban
már nem történt róla említés. /4: 554./
Területe beolvadt a környező falvak területébe.
Emlékét a fent említett puszta őrzi a hajdani
település helyén. A terület nagy része szántó.
Közigazgatásilag 1975-től Gyórhöz tartozik.
Nevének előfordulása:

1811: Sashegy allai dűlő, Sashegyi dűlő

1853: Sashegy pusztai dűlő

Sikolya: /-szőlő,-domb,-erdő/ /96/

Az M1-es országút és az épülő autószerelőháza három-
szögében fekszik. A pannonthalmi apátságnak volt

itt szőlője, amelyet a felszabadulás utáni földosztáskor szétosztottak. Jelenleg a termelőszövetkezet gazdálkodik a terület egy részén: a 34 kh-as szőlőtábla közepén ujjaépítették a pincét és nagyüzemi szőlőfeldolgozó telepet hoztak létre. A nagyobb részét hétvégi telekként osztották ki.
Élő név.

Sorfák: Hecset Ujmajorral összekötő ut, melyet fák szegélyeznek.

Sóstó: /6/ Népnyelvi név. 1816: Sóstói dülő

1853: Szalmási és sóstói dülő. Mai hivatalos név: Kertaljai felső dülő. Szántó, egy része vizállásos terület, tavaszi olvadáskor és nagy esőzések alkalmával szinte tó keletkezik rajta.

Söpröshegy: /34/ Népnyelvi elnevezés.

A Kisebb gazdák erdei dülőnek és a Zsombékosi alsó tagoknak egy kis részét nevezik Söpröshegynek. Az elnevezés oka: régen csak seprőnek való vessző nőtt rajta. Erdő.

Sövény: /81/ A Kis-Dunában levert-, sövénnnyel befönt karók, amelyek iszapfogóként szolgáltak. Néhány helyen még láthatók.

Szalmás öregföldi dülő: /8/ Hivatalos név. Népnyelvi alak: Szalmásdülő. A Sóstó folytatása. Szántó.

Szarkavár: /23/ Népnyelvi név. A Bónyi határra dülő tagok egy részét nevezik így /1. ott/. Tanyai település. A név eredete: egy kis erdő, facsoport áll

rajta, melyen varjak /népnelv: szarkák/ tan-
nyáznak. Előtte Blaskitag volt a neve, egykori
tulajdonosáról. Szőlő, főleg szántó.

Szentiványi ut hosszában nevű dűlő: Kismegyer szántó-
földjei között sorolja fel a PFT /1:V.291./

Szent Vid: /90/ A mai Likócs helyén állt.

Szent Vid neve 1222-ben II. András oklevelében
fordul elő először: Szent-Güd. Birtokosai:
Orbán budai kanonok, majd a Bajcsi család.
1440-ben már mint Zenthwyd szerepel. Vámhely
volt, 1472-ben a Dunán rév is tartozott hozzá.
1593-ban a helység már elpusztult. Határának
nagy része a bácsai és a szentiváni határba
olvadt, a fennmaradó terület Likócs néven
ismert. /1. ott/ /10:22./ Védőszentjéről kap-
hatta nevét.

A név okleveles előfordulása:

1337: Poss. Scentwyd /Cs. III; 559/

1339: Scentuid /H. I; 33/

1440, 1460, 1467: Zenthwyd /Cs. III; 559/
/18:48/

Sziget: /83, 87/ Általánosan használt népnyelvi el-
nevezése az Alsó- és Felső szigeti rétek dűlő-
jének. /1. ott/ Régen is így nevezték:

"Tordának rőzséjét és nádját az ő idejében
vágthatják és hordhatják szabadosan, de az mar-
hájukat az S z i g e t b e b é n e hajtsák."

/Placid főapát 1699-es szabadságlevele/. /1:IV.374/

Szikes: /Bl/ Népnyelvi név. Mély fekvésű terület a
Gurdony végénél. Régen mocsaras vidék volt,
melyet az 1940-es évek végén lecsapoltak.
Kb. 5-10 kh rét, erdő.

Szombathelyi csárda: vagy Vénekí csárda /72/

A véneki kompátkelőnél lévő csárdát nevezték
így tulajdonosáról. Az épület még áll, de a tu-
lajdonosa már nem él. Az elnevezés a köznyelvben
még általánosan ismert.

Szólón felüli tagok - Szólón felüli tagok dülője: /16/

1853: Banai uti dülő és a Szőlők melletti öreg-
dülő egy része. Ma: ide tartozik a Görbeföldek
egy része. /1. ott/ A Harmadik dültől keletre
fekvő dombos egyenetlen terület. Szántó.

Szólló uti dülő: Eltűnt név.

1867: "A Szólló uti dülőnek falu felőli szélén
van Zsebedics Gergely földje."

Táplány - Táplány pusztá: /132/ Gyórtól délkeletre
fekszik. Oklevélben először 1220-ban szerepel
"terra Feyregház" /Fejéregyház/ néven. /1. ott/
A XVII. század elején Grebechy Gáspár Győr
megyei alispán elfoglalta Félegyháza pusztá fe-
lét és azt "Táplán földé" néven Kisbarátiú lévő
birtokához csatolta. Ezek a földék az erősen
szláv eredetű Táplány nevet onnan kapták, hogy
itt melegvizű forrás volt, sa a melegforrás,
hévíz neve a szlávban: t o p l u, t e p l a,

s ennek származéka a Táplán vagy Táplány.

A puszta két, egymással összefüggő birtoktestből állt: Nagytáplány a Fehérvári ut mellett terült el, Pértől 7, Gyórtól 8 km-re. Igen régi hely. Kistáplány viszont a XVII. század előtt még nem létezett. 1873-ban Léderer Zsigmond bécsi bankár vette meg, majd utána hamarosan Lévy Henrik. Ő építtette 1882-ben a 25 kh angolkert közepén ma is meglévő emeletes főúri kastélyt. /6: 129-131/ 1935-ben eladták a birtokot Őrgróf Pallavicini Alfonz Károly nagybirtokosnak. Ővé volt a felszabadulásig. A puszta lakóinak száma 1930-ban 285.

Ma a kastélyban szociális otthon működik.

Tégla laposi dűlő: 1853: rét, folyóviz. Eltűnt név.

A mai Szigetben lehetett, a Duna mellett, mert ott voltak téglavetők.

Téglavető akácos: /86/ Hivatalos elnevezés.

1853: Falu erdeje dűlő. Az Alsó szigeti rétek mellett terül el, a Duna hullámtere az ország-ut és a folyó között. Téglavetők voltak itt a XVIII. század elején, amikor a templom és az iskola épült. Jelenleg: fás kaszáló.

Tibormajor: /122/ A vasut és a Bőnyi ut között terül

el. A termelőszövetkezet használatában lévő szántó, amelyen megtalálható még a régi cseléd-lakás, melyben ma is laknak. Itt kapott helyet a termelőszövetkezet hizómarhatelepe is.

Érdekességként emliteném, hogy a Győrbe érkező földgáznak itt építették ki a fogadóállomását.

Torda sziget: /70/ 1853: Tordaszigeti dűlő.

Rét; hullámtér a Kis- és Nagy-Duna összefolyásánál, a Duna két ága között a gönyői határnál. Placid főapát 1648-as és 1699-es szabadságlevelében is szerepel: "... a Torda szigetből kert avagy sövényépületre való vesszőt vág-hassanak." /1: IV.373/

Torda: Pais: MANon. 145 szerint török eredetű személynév; a név ősi voltáról Jakubovich: KlebEml. 206.

Fás kaszáló.

Tölös: /45/ Népnyelvi név. A Haraszt keleti oldalán
18-20 kh cseres erdő, amely valamikor tölgyes
lehetett.

Tulsó dűlők: 1853: szántó, országút. Eltűnt név.

Tüskési föld: /36/ Az 1739-es összeírásban fordul elő.

Az eltűnt nevek közé sorolhatjuk. A hagyomány
szerint ez a terület a mai Homokszori utca végén
volt, ahol még néhány évtizeddel ezelőtt is sok
volt a nép által "kódiskrajcárnak" nevezett
tüskés, bozótos gyom.

Ujerdő: /111/ A XIX. század közepe körül telepítették.

A Gulakuttól keletre terül el. Egy részét kiir-
tották: ma homokbánya; nagyobb része fenyőerdő.

Ujmajori dűlő: /100/ Hivatalos elnevezés.

1853: Gurdonyi szőlők dűlője. Ma: a Kishegyi
szőlők körül fekvő terület. Homokos talaju.
Szőlők, kertek, szántók.

Ujtelek: Ujteleki dűlő /113/ Hivatalos név.

1811: Székesi dűlő. 1853: Székesi földek dűlője.
Ma: katonai gyakorlóter /népnyelvben: Lőtér/,
ezért a név hamarosan eltűnik a köztudatból.

Ujtelep: A századforduló után kiépült Szentistvánteletet
nevezik ma így. /A köznyelv még rövidít: Telep/

Usztatói rét: /119/ Hecse pusztája északi részén talál-
ható. A név eredete: itt hajtották le a birkákat
a Dunához. Ma: Fenyves /1. ott/

Ut által dűlő: Hecse pusztája szántóföldjei között sorolja
fel a PFT a XVIII. században. /1: V.286/. Eltűnt név.

Utkaparóház: /77/ /utkapróház/ Az M1-es országút mellett található ma is. Az ejtésben rövidülés történik: a második nyílt szótag magánhangzója kiesik, s így az első szótag zárttá válik. Az alapszót is így használják: "Jön az utkapró."

Ürgedomb: /95/ A mai Kertváros homokbuckás része.

Eredeti növényzete gyér fű volt, s valószínűleg sok volt az ürge is. Kb. 150 kh-as terület.

Eltűnőben lévő népnyelvi név.

Vaskapui dűlő: 1816-ban és 1853-ban fordul elő.

Eltűnt név.

Vasuti dűlő: /12/ 1867: "Megjegyeztetvén itt egyuttal az, hogy a vasuti dűllő nevezet mindenkor a vasutól egész a Bőnyi határra dűlőt ezen dűllőtől elválasztó ut között értendő." Az Első dűlőt nevezték így. A név ma már nem használatos.

Véneki csárda: /72/ 1. Szombathelyi csárda.

Véneki dűlő ebédlátónál: 1811

1853: Véneki dűlő: szántó, rét, ut. Eztűnt név.

Valószínű a Révház melletti területet jelölhette.

Vetősziget: /86/ Hivatalos neve: Téglavető akácos.

Mivel a népnyelv által Szigetnek nevezett hullámtérben van, a hivatalos név ilyen módon rövidült illetve módosult.

Witmantag: /27/ Birtokosa özv. Witman Lajosné volt.

Tulajdonosáról kapta a nevét. Területe: 134 kh

/7: 352./ A Bőnyi határra dűlő tagok egy része.

Szántó. Ma részben a Nagyszentjánosi Állami G-é-

Zöldnégyes: /25/ Kb. 20 kh terület Szarkavár végében.

Eredetileg szőlő volt itt, csárdával, tanyaépületekkel. Jelenleg szántó, s csak a tanya maradványai láthatók. Nevének eredete ismeretlen.

Zselezsákerdő: /56/ Mezőgazdasági területet telepítettek be fenyőcsemetével a Zsombékos északkeleti oldalán. Néhány éve az egész leégett. Művelés alól kivont katonai terület lett.

Nevét a szántó tulajdonosáról vette, s őrizte meg, de - tekintettel a terület megváltozott rendeltetésére - a név hamarosan eltűnik.

Zsellér erdei dűlő: /54/ Hivatalos név. A Gazdák erdei dűlővel határos. Apró kis parcellák voltak. Erdő /főleg akác/ Ma a termelőszövetkezet használatában van.

Zsellér legelő dűlő: /46/ Hivatalos név.

1853: Nyugat kertaljai dűlő: legelő, rét, tó, ut. Ma: szántó, szőlő. Népnyelvi neve: Kisföldek.

Zsidóárok: /31/ A Zsombékosban található. A terület tulajdonosáról kapta nevét, aki a hagyomány szerint azért ásatta az árkot, hogy ott itassák az állatokat. /Valószínűleg lecsapoló szerepe is volt./

Zsombékos alsó tagok: /29/ Hivatalos név.

Zsombékos, vizes terület, néhol sás, nád található. Határos a Zsombékos felső tagokkal. Az Alsó tagok elnevezés oka: ez a rész van

mélyebben, sok helyen még vizállásos terület.
Melegforrás is működött itt a hagyomány
szerint. Egy részét Söprűshegynak nevezik.
/1. ott/ Erdő, fás terület.

Zsombékosi felső tagok: /35/ Hivatalos név.

A Gazdák erdei dűlővel határos. Felső tagok-
nak nevezik, mert már kiszáradóban van.

A vasut felé eső része szántó, a többi kaszáló.

A népnyelv a Zsombékosi alsó- és felső tagokat
megkülönböztetés nélkül Zsombékosnak nevezi.

A belterület földrajzi nevei

Alszer / aaszer/: A falu déli részét jelölte, a mai Törökverő és Homoksori ut környékét a vasutig. Pusztulóban lévő név. Falurész-megkülönböztető szerepét átvette a Falu - Telep elkülönülés és elnevezés.

Andrásvári ut: Mai hivatalos elnevezés. 1970 előtt:

Botond ut. Hagyományőrző név: Andrásvár felé vezető utca.

Aranyos ut: Mai hivatalos név. 1970 előtt: Arany J.u.

Ácsház: Népnyelvi név. Mélyen fekvő, vízállásos terület a Körtér mellett. Ács nevű tulajdonosáról kapta a nevét. Élő név.

Árvalányhaj ut: Hivatalos név. 1970-ig: Álmos vezér ut.

Homokos terület, az utca végén lévő réten és homokbuckákon árvalányhaj is található, ami ezen a vidéken ritkaság.

Bárányréti ut: Hivatalos név. 1970-ig Táncsics M.ut.

A falu nyugati szélén található.

Bozótok: Népnyelvi név. A név eredete: a mai Pince utcát és környékét jelölte, amely sűrű bozóttal

benőtt terület volt. Elavulóban lévő név. Már nagyon ritkán használják a táj megváltozott jellege miatt.

Buzavirág ut: Hivatalos név. 1970-ig Bajcsy Zs. ut.

Cigánylapos: /cigánlapos/ Népnyelvi név. Alacsonyan fekvő vízállásos terület. E helyen cigányok laktak a század elején. Ma a falu központi része, a Körter.

Dekungok: A Kálmán I. utca mellett még látható beton bunkerek. Az ágyugyár működése idején ezekből figyelték a kipróbálásra kihozott ágyukat. Később munkásmozgalmi búvóhelyek. Ma erdészeti raktár.

Déryné ut: Mai hivatalos név. 1970-ig Kossuth L. utca. Közhasználatu neve: Főutca.

Egressy Béni ut: Hivatalos név. 1970-ig Kisfaludy utca. Hívták Tuci-köznök is Tuci Gyula házaról, amely az utcasarkon áll, kertje pedig az ut hosszában nyult el.

Egysori ut: 1970-ig Vörösmarty ut. Hagyományos népi elnevezése: Egysor. Az új hivatalos név a hagyomány őrzésére vállalkozott.

Erdéskert - Erdésház: Hagyományon alapuló népnyelvi elnevezés. Az Egysori ut melletti, mögötti területen volt a hajdani apátsági főerdész rezidenciája: ház, kert, faiskola. Pusztuló név.

Ereszkedő domb vagy Kéterdőköz: Népnyelvi név.

A mai Egysori ut és a Lehár F. utca közötti enyhén lejtős, erdős területet nevezték így. Már nem használt név.

Ezerjő ut: Mai hivatalos név. 1970-ig Hámán Kató utca.

Az utcában lévő kocsmá lehetett a jelenlegi névadás indítéka.

Faiskola: Népnyelvi név. A mai Törökverő utcában volt, három utca által határolt háromszög alakú terület. Facsemetéket neveltek itt. Ma játszótér áll a helyén. A név pusztulóban van.

Gagarin ut: Mai hivatalos elnevezés. 1970-ig Dobó utca.

Népnyelvi neve: Kertekalja.

Gurdony: 1. Ősi ut.

Homokszori ut: Mai hivatalos név. 1970-ig Felszabadulás

ut. Népi elnevezése: Homokszor. Használata általános. A névadás indítéka: homokos terület.

Honfoglalás ut: Mai hivatalos név. 1970-ig Vörös Hadsereg ut. A mai hivatalos név arra utal, hogy egészen új utcáról van szó, mai lakosai voltak a "honfoglalók", az első építők.

Ifjúgárdaa ut: Hivatalos elnevezés. Előtte Dózsa ut.

Kálmán Imre ut: Hivatalos név. Előtte: Lenin ut.

Népnyelvi elnevezés: Ujmajori ut. Mindegyik név egyformán használatos. A faluból Ujmajoron keresztül az országutig vezető ut mellé épült utca. A Telep leghosszabb új utcája volt, amelyet most kettévág az épülő gyorsforgalmú autópálya.

Káposztáskertek: /káposztáskertek/ Népnyelvi elnevezés, amely a mélyenfekvő Kenderes egy részét

jelölte. A nevet káposztatermeléséről kapta.

~~Kipusztulóban lévő név. Már nem használják.~~

Kenderes ut: Hivatalos név. Előtte: József A. ut.

Népi elnevezés: Kenderes. Általánosan használt név. A névadás indítéka: a mélyfekvésű területet kendertermelésre, feldolgozásra használták a század elején. Ma sűrűn lakott terület, de a név élő.

Kertek alja: Élő népnyelvi név /kertekajja/. A mai

Gagarin utcát jelöli a név. A kertek nyugati szélénél minden gazdának volt 3-4 négyszögöl "földhányása", ahonnan udvarának, kertjének feltöltésére földet vihetett.

Kicsi ut: Hivatalos név. 1970 előtt: Ady E. ut.

A Sugár utról nyíló rövid kis utca.

Kishegy: Általánosan használt hivatalos név. Sik terület.

Főként szőlő és gyümölcstermelő terület, kertek.

/A szőlőtermelő területeket nevezik "hegy"-nek./

A Nagyhegy analógiájára kaphatta nevét.

Kisvasut: A győri ágyugyártól vezetett egy keskeny-

nyomtávu vasut /sinpár/ Szentiván homokos, erdős északnyugati szélén, s ezen az egyvágányú kisvasuton hozták ki az ágyukat kipróbálni. Az 1950-es években felszedték a sineket, s ut lett a helyén.

Körtér: Mai hivatalos név. 1970-ig Szabadság tér.

Egy részét Cigánylaposnak nevezték. /1. ott/

Mai nevét formájáról kapta.

Kutyaszorító: Gunyos népnyelvi elnevezés. Szűk, néhány régi házból álló zsákutca, csak bejárata volt.

/Ha a kutyákat zavarták, nem tudtak elfutni - tartja a hagyomány./ A Körtérhez tartozik.

Külső vasut sor: Hivatalos név: 1970 előtt is ez volt a neve. A Vasut sor végét jelöli.

Lehár Ferenc ut: Hivatalos név. 1970-ig: Attila utca.

Lőtér ut: Hivatalos név. 1970-ig: Külső-Árpád ut.

A névadás indítéka: katonai lőtér volt a szomszédos területen, amelyet ma a munkásőrség használ.

Makarenkó ut: Hivatalos név. 1970-ig: Vasvári ut.

Mogyorós ut: Hivatalos név. 1970-ig: Báthory ut.

Molnár ut: Hivatalos név. 1970-ig: Petőfi ut.

Ezt az utcát nevezi a népnyelv Malomsornak.

/Ezen az uton vitték a falubeliek a dunai vízimalmokhoz a gabonát őrletni a községi malom megépülése előtt./ Az utca végét a népnyelv Liliomsornak nevezte, a kiskertek uralkodó virágáról. Erről már csak az öregek tudnak, pusztult névnek tekinthető. A Malomsor általánosan használt köznyelvi név. Az 1903-as térképen Ujsor néven szerepel ez az utca, amely Gurdony mellett a legrégibb utcánk.

Napos ut: Hivatalos név. 1970-ig: Szőlő ut. A Homokszori utat köti össze a Vonat uttal. Új utca, most kezd beépülni.

Ósi ut: Hivatalos név. 1970-ig: Rákóczi utca.

Népnyelvi név: Gurdony. Ez az utca volt a falu első utcája. Gurdony: jelentése "zug, kis utca".

Az utca régi jellegét mutatják ma is az apró nád-tetős kis házak. A népnyelvi alak használata az általános.

/Gurdon - gordon: jelentésfejlődésére l. Kázmér:

MNy. XLV. 193./

Pálinkafőző: Ma is működik a Törökverő utcában.

Páskom utca: Hivatalos név. 1970-ig: Széchenyi utca.

Népnyelvi élő név: Páskomsor. Páskom: "legelő".

Nyelvjárásainkban s e vidéken gyakori név.

Pengős ut: Népnyelviből lett hivatalos név. Az 1930-as években épült az ut, s létesítéséhez egy pengőt kértek a falu lakóitól és közmunkát. Erről kapta a nevét.

Pince ut: Hivatalos név. 1970 előtt: Zrinyi utca.

Az utca elején lévő "nagy pincéről" /a termelőszövetkezet pincéje/ kapta nevét.

Pósa Lajos ut: 1970-ig: Kis ut. Új utca, még csak néhány ház épült. Kertek, gyümölcsösök.

Sugár ut: Hivatalos név. 1970-ig: Árpád ut.

Szegényház: Szegényes, putriszerű kis ház a Mogyorós utca és a Törökverő ut sarkán. Olyanok laktak benne, akik koldulásból, kéregetésből tartották fenn magukat. Érdekes módon ma is van lakója.

Szikes ut: Hivatalos név. 1970-ig: Klapka utca.

Az egész környéket "szikes"-nek hívta a népnyelv.

Erről kapta az utca is a nevét.

Törökverő ut: Hivatalos név. 1970-ig: Hunyadi J. ut.

Tűzoltószertár: A Körtéren található, jellegzetes épülete a falunak.

Ulica: Népnyelvi elnevezés. Szűk, kis utcácska a Kutya-szorító mellett.

Váci Mihály utca: Hivatalos név. 1970-ig: Béke utca.

Itt található a Váci Mihály Általános Iskola.

Népnyelvi - általánosan használt - neve: Templomsor.

Ebben az utcában van a templom is.

Vadrózsa ut: Hivatalos név. 1970-ig: Lehel vezér ut.

Vajda János utca: Hivatalos név. 1970-ig: Iskola utca.

Ebben az utcában van a telepi - Móricz Zsigmond - Általános Iskola.

Vermek: Népnyelvi elnevezés. A Törökverő utcában mély terület a régi "vermek" helye. A nádtetős házak korábban itt tárolták télen a vetőmagot.

Vonal ut: Kerékpár illetve gyalogut Hecse puszta szélén.

A legrövidebb Győrbe vezető ut. A név eredete:

Erre vezették ki a villanyvezetékét Győrből, egyes - "vonal" - utat alkotva.

Vonat utca: Hivatalos név. 1970-ig: Vasut ut. Népnyelvi

- általánosan ismert és használt - neve: Vasutsor.

Az elnevezés indítéka: a vasuti pálya mellett, azzal párhuzamosan húzódik.

Zárda: A templom melletti épület. Eredetileg apácazárda volt. Jelenleg a Váci Mihály Általános Iskola épülete.

A külterület térképének számmutatója.

B1 /Jelenleg belterület/: Akasztófadomb, Bozótok,
Cigánylapos, Ereszkedő domb, Homokgödör, Kerekes,
Kisvasut, Millendomb, Pincédomb, Szanitrások, Szikes

2: Kismajor	22: Blaskitag
3: Gólyarét	23: Szarkavár
4: Csapolóárok	24: Leszlényi tag
5: Kertaljai felső dűlő	25: Zöldnégyes
6: Sóstó	26: Purlitag
7: Perl tanya	27: Witmantag
8: Szalmás öregföldi dűlő	28: Bónyi határra dűlő
9: Kertaljai alsó dűlő	tagok
10: Kistagok	29: Zsombékosi alsó tagok
11: Kenderes	30: Ivánháza - Mileticstag
12: Első dűlő	- Bársonytag
13: Második dűlő	31: Zsidóárok
14: Harmadik dűlő	32: Bonyhecsárok
15: Görbeföldek	33: Benestanya
16: Szőlőn felüli tagok	34: Söprűshegy
17: Pásztorház	35: Zsombékosi felső tagok
18: Nagyhegy - Öregszőlők	36: Tüskési föld
Kecskeméti szőlőhegy	37: Ebédlátó domb
19: Palacki	38: Homoki és véneki dűlő
20: Örkény	39: Rejcsur
21: Györgyháza	40: Baciluserdő

41: Homoki felső tagok	65: Bugyogóstag
42: Páskom	66: Gönyői uton aloli
43: Kisebb gazdák legelői	tagok
44: Fenyves	67: Erdőtelep
45: Tölös	68: Csárdai tagok
46: Zsellérlegelő	69: Károlyháza
47: Haraszterdei dűlő	70: Torda
48: Kisföldek	71: Farkasusztató
49: Malom ut és fás legelő	72: Szombathelyi vagy
közti tagok	véneki csárda
50: Aranyerdő	73: Révház, Kompjáró
51: Formátlan	74: Erdészház
52: Rókadomb	75: Kolerasziget
53: Kisebb gazdák erdei	76: Királysziget
dűlő	77: Utkaparóház
54: Zsellér erdei dűlő	78: Győri tanya
55: Gazdák erdei dűlő	79: Ér
56: Zselezsákerdő	80: Pétertő
57: Galagonyás	81: Sövény
58: Farkasház	82: Csipkegunyhó
59: Janóktag	83: Alsó szigeti rétek
60: Nyilas	dűlője
61: Fás legelő dűlő	84: Kanászház
62: Merhem tag	85: Dénestag
63: Létrásárok	86: Téglavető akácos
64: Buhinvölgy	87: Felső szigeti rétek
	dűlője

88: Esztergető puszta	113: Ujtelek
89: Kálóci sziget vagy
Lakósziget	114: Gyúdszentpéter
90: Likócs	115: Némethegy
91: Lakók likócsi földjei	116: Andrásvár
92: Rohadtsarok	117: Kanális
93: Paradicsomos	118: Csiszkeház
94: Kertváros	119: Usztatói rét
95: Ürgedomb	120: Magyarai tag /Dózsa t./
96: Sikolya	121: Révhegyi tag
97: Kanászerdő	122: Tibormajor
98: Kishegy	123: Remenárisföldek
99: Pásztorház	124: Paptag
100: Ujmajor	125: Kántorföld
101: Harasztó	126: Mestertag
102: Ritka akácos	127: Jegyzőtag
103: Malom uti dűlő	128: Község földje
104: Alsóharaszt	129: Pandurerdő
105: Gulakut	130: Sashegy
106: Marhalegelő	131: Ráctag
107: Lőtér	132: Táplány puszta
108: Lőtéri árok	133: Kismegyer
109: Kápolnai és Andrásvári
dűlő	134: Hajdurét
110: Hecse	135: Pándzsa ér
111: Ujerdő	136: Paprét
112: Kistrét	137: Kölestő
	138: Kölestőra dűlő

A felhasznált irodalom

jegyzéke

1. A pannonthalmi főapátság története /Bp. 1907./ PFT
2. Borovszky Samu: Magyarország vármegyéi és városai
3. Csánki Dezső: Magyarország történeti földrajza a Hunyadiak korában /Bp. 1897./
4. Fehér Ipoly: Győr megye és város egyetemes leírása /Bp. 1874./
5. Fényes Elek: Magyarországnak s a hozzákapcsolt tartományok mostani állapota /Bp. 1841./
6. Karácsonyi Sándor: Pér község és plébánia története /Győr, 1941/
7. Kerekes Sámuel: Győr monográfiája 1929-1930 /Bp. 1930/
8. Lengyel Alfréd: A győri várispánság kialakulása /Győr, Arrabona 1963. 5./
9. Lengyel Alfréd: A királyi /Győr/ megye területi és társadalmi összetétele, szervezeti fejlődése. /Győr, Arrabona 1964. 6/
10. Lengyel Alfréd: Pusztult falvak, eltűnt helynevek Győr megyében. /Győr, 1944/
11. Mithay Sándor: Régészeti adatok a győri járás történetéhez /Győr, 1956/
12. Szávay Gyula: Győr monográfiája /Győr, 1896/

13. Pesty Frigyes: Magyarország helynevei történeti,
földrajzi és nyelvészeti tekintet-
ben. /Bp. 1838. I.kötet/
14. Hóman Bálint: A magyarok honfoglalása és elhelyez-
kedése /A magyar nyelvtudomány kézi-
könyve, Bp. 1923 I.köt. 7.füzet/
15. Inczeffi Géza: Földrajzi nevek névtudományi vizsgá-
lata Makó környékének földrajzi nevei
alapján /Bp. 1970/
16. Bárczi Géza: A magyar szókincs eredete
/2.bőv. kiadás, Bp. 1958/
17. Kálmán Béla: A nevek világa /Bp. 1969/
18. Kázmér Miklós: Alsó-Szigetköz földrajzi nevei
/Bp. 1957/
19. Uzsocki András: A győri és Győr környéki régészeti
gyűjtés és kutatás története
/Arrabona, Győr 1965/
20. Lőrincze Lajos: Földrajzi neveink élete
/A magyar táj-és névismeret könyv-
tára, 9./
21. Lőrincze Lajos: Földrajzinév-gyűjtésünk múltja,
jelen állása és feladatai
/Bp. 1949/
22. Névtudományi előadások /II. Névtudományi Konferen-
cia //Szerk: Kázmér Miklós és
Végh József Bp. 1969/

23. Névtudományi vizsgálatok /A Magyar Névtudományi Társaság névtudományi konferenciája, Bp. 1960/
24. Imre Samu: A mai magyar nyelvjárások rendszere /Bp. 1970/
25. Kálmán Béla: Nyelvjárásaink /Bp. 1966/
26. Bárczi - Benkő - Berrár: A magyar nyelv története
27. Benkő Loránd: A Nyárádmente földrajzi nevei /Bp. 1947/
28. Kakuk Mátyás: Kunszentmárton földrajzi nevei /Szolnok, 1965/
29. Virágh Rózsa: Magyar helységnevek eredete /Szeged, 1931/

Rövidítések magyarázata

- 1811: 1811-es Conscriptió /PhL/
- 1816: 1816-os árendába adás /PhL/
- 1847: 1847-es földosztályozás /PhL/
- 1853: 1853-as urbéri összeírás /GyL/
- 1867: 1867-es határbecsülés /PhL/
- 1903: 1903-as birtokrészletezési vázlat /GyL/

PhL: Pannonhalmi Levéltár

GyL: Győri Levéltár

PFT: A pannonhalmi főapátság története /Bp. 1907/

Adatközlők

Zvezdovics János, Veszeloovszki Ferenc, Csanaki Márton,

/A gyűjtés óta elhunyt termelőszövetkezeti tagok./

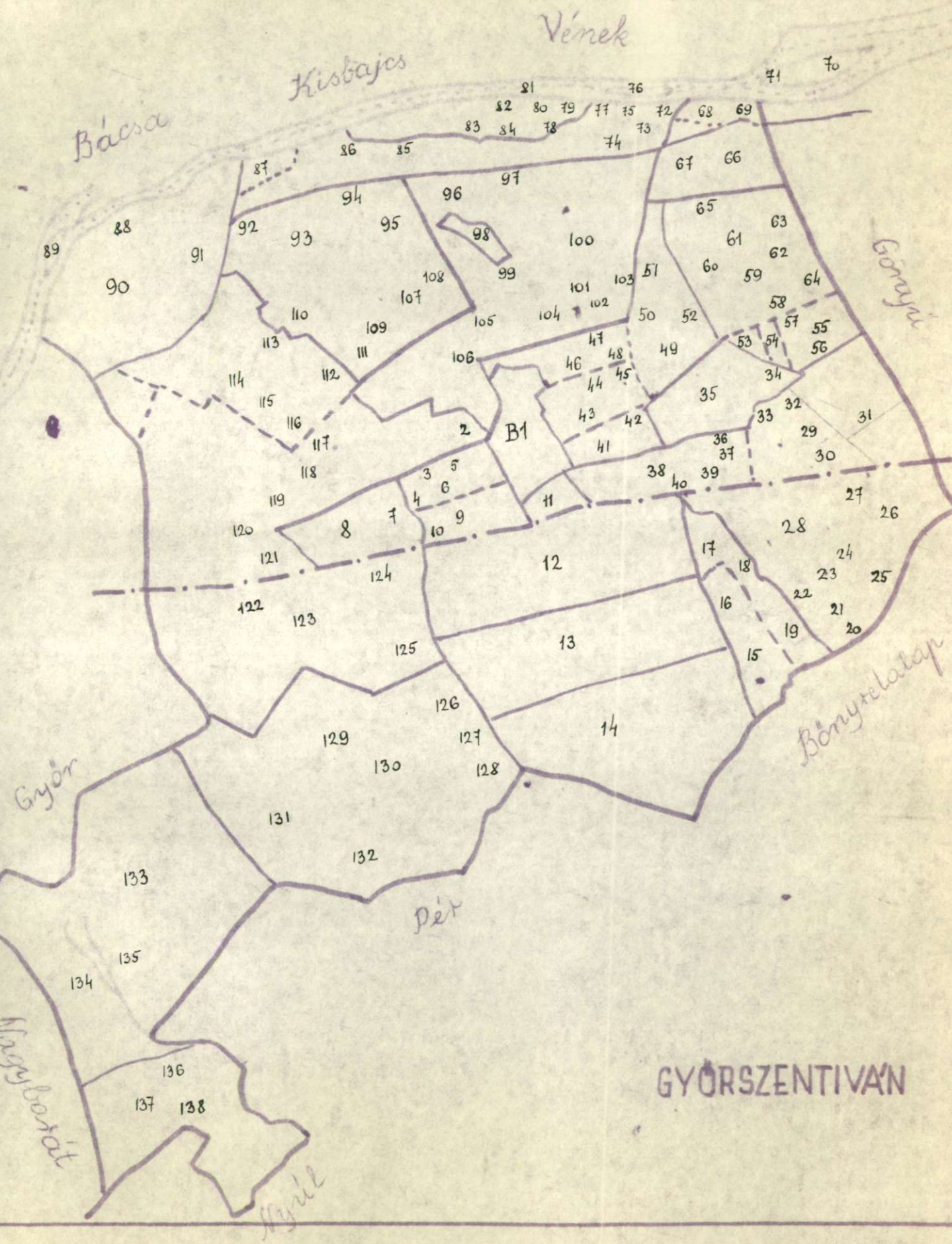
Balogh Gyula TSZ.-brigádvezető

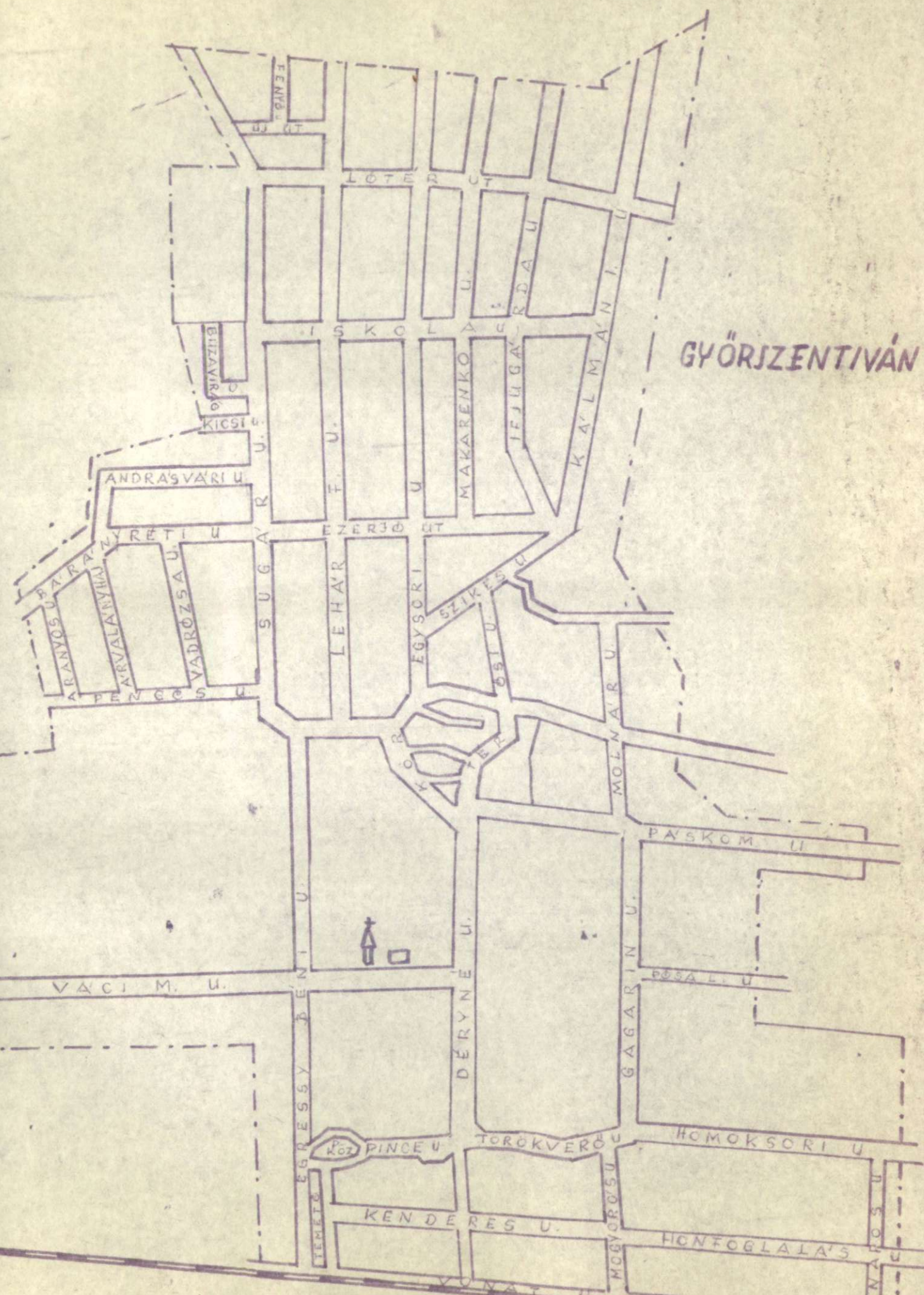
Cserhalmi József erdész

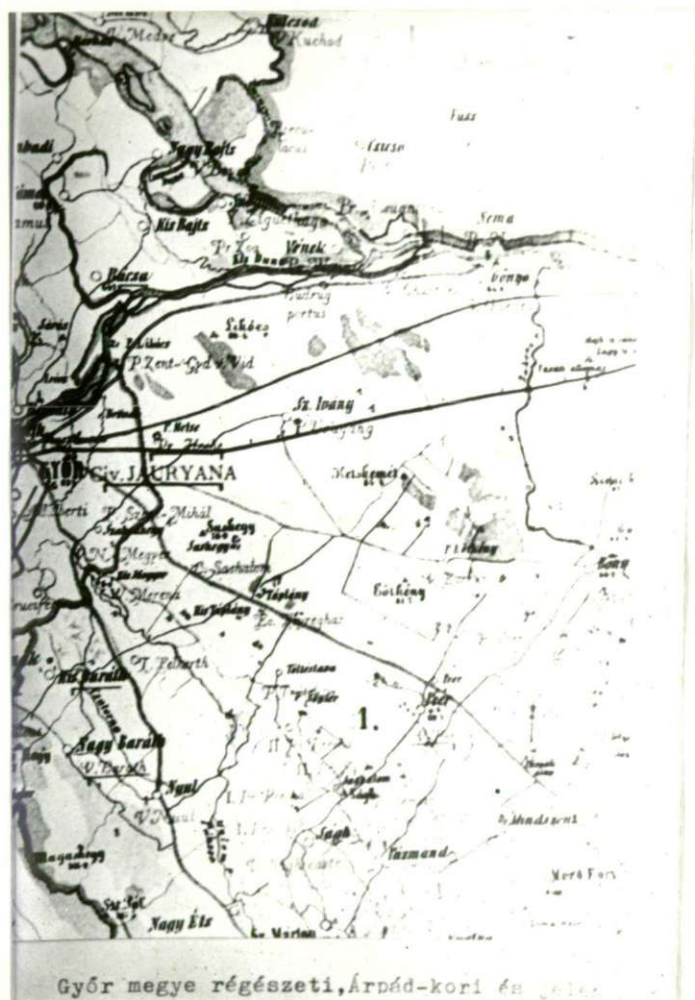
Miskolczi Árpád agrármérnök

TARTALOMJEGYZÉK

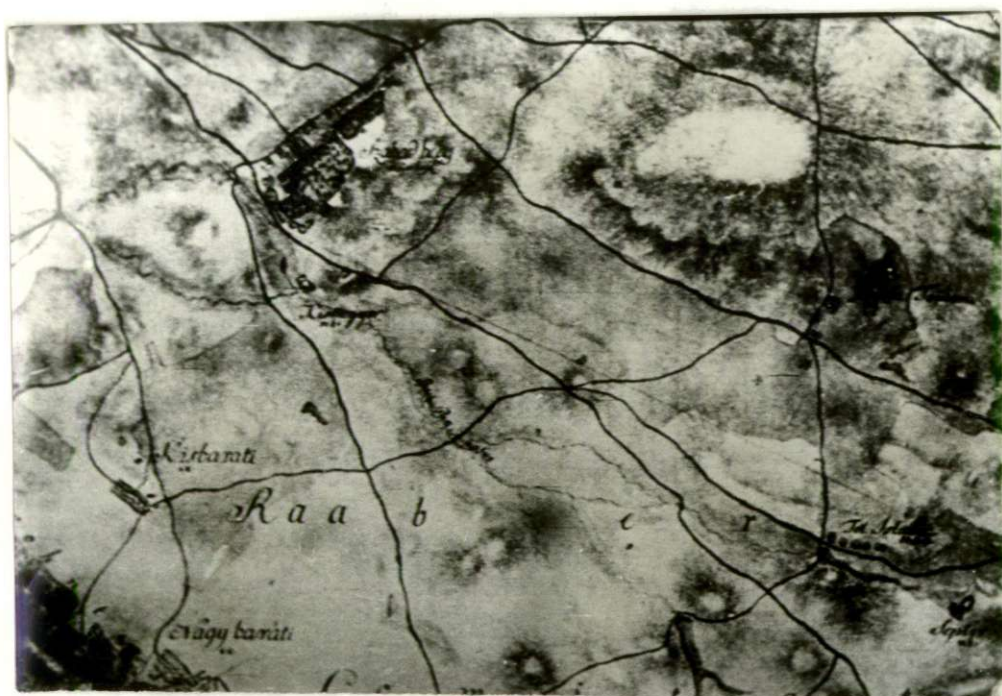
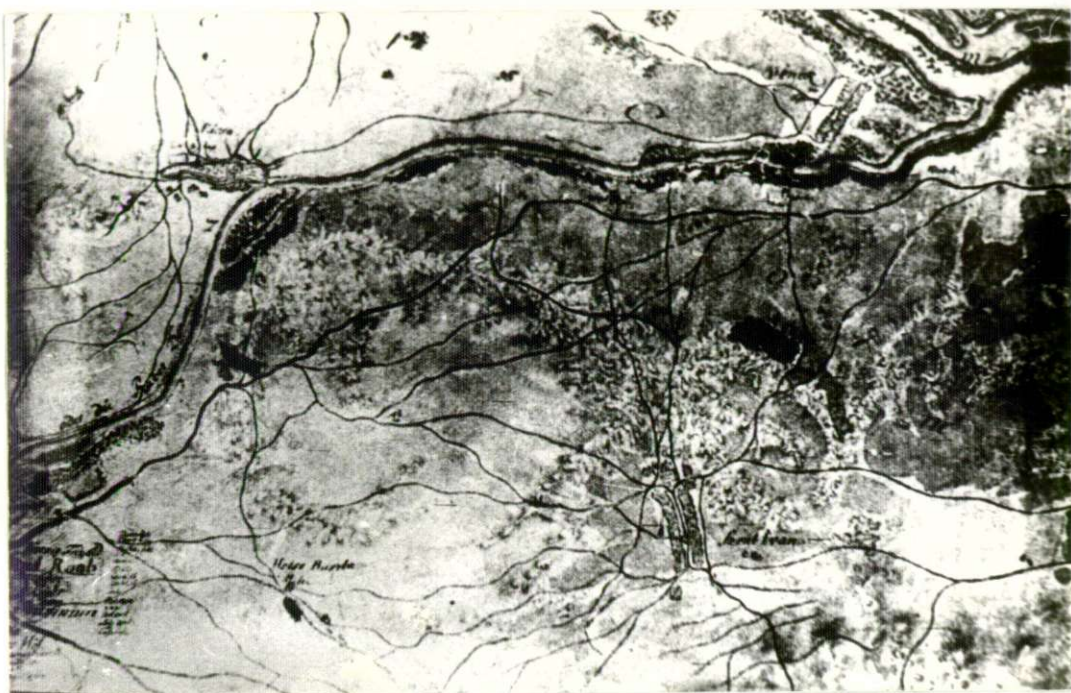
Bevezetés	1 - 9. old.
A földrajzi nevek nyelvtana	
Hangtan	10 - 12. old.
Alaktan	13 - 21. old.
A földrajzi nevek alkotó szókincs	22 - 24. old.
A földrajzi nevek névélettana	
A földrajzi nevek változása	25 - 28. old.
A földrajzi nevek kronológiai áttekintése	28 - 32. old. —
A földrajzi nevek tipológiája	32 - 51. old. +
A belterület földrajzi nevei	52 - 62. old.
A földrajzi nevek szótára	
A település határának földrajzi nevei	63 - 100. old.
A belterület földrajzi nevei	101 - 108. old.
Mutatók	
A külterület térképének szám- mutatója	109 - 111. old.
A felhasznált irodalom jegyzéke	112 - 114. old.

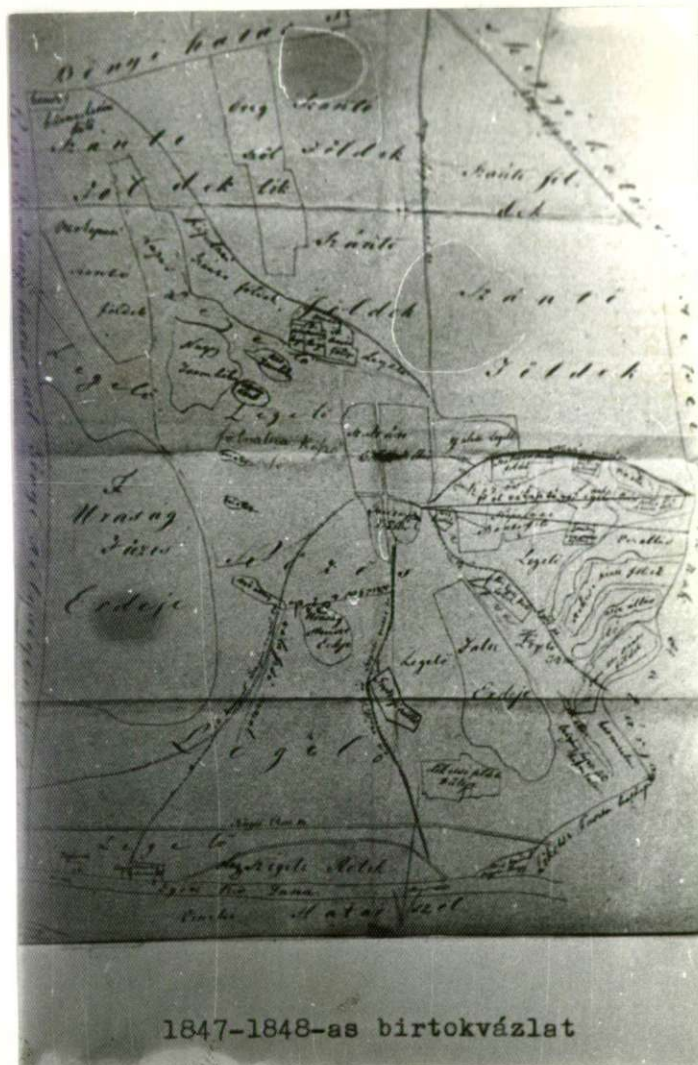

Győr megye régészeti, Árpád-kori
és jelen térképe
/Kiadták Fehér Ipoly: Győr megye
és város egyetemes leírása c.könyv
mellékleteként 1874-ben/

II. József korabeli térképek
 /Feltüntetik: Szentivánt, Kismegyert,
 Hecse-és Táplány pusztát/

1847 - 1848-as birtokvázlat

Győr-Szentiván új létesítményei

Móricz Zsigmond Általános Iskola

Gyógyszertár

"Rába" Filmszínház

Országos Takarékpénztár